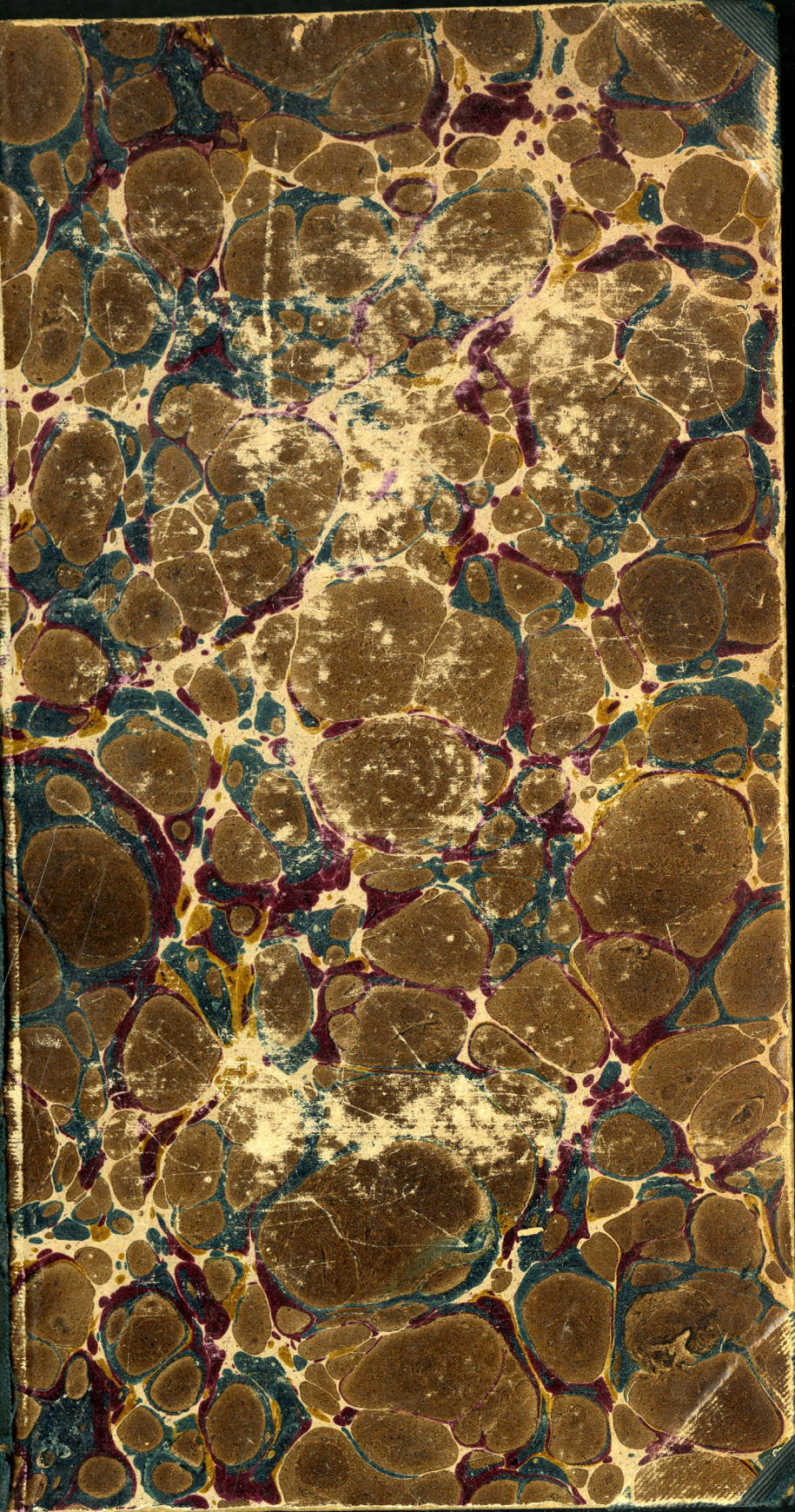
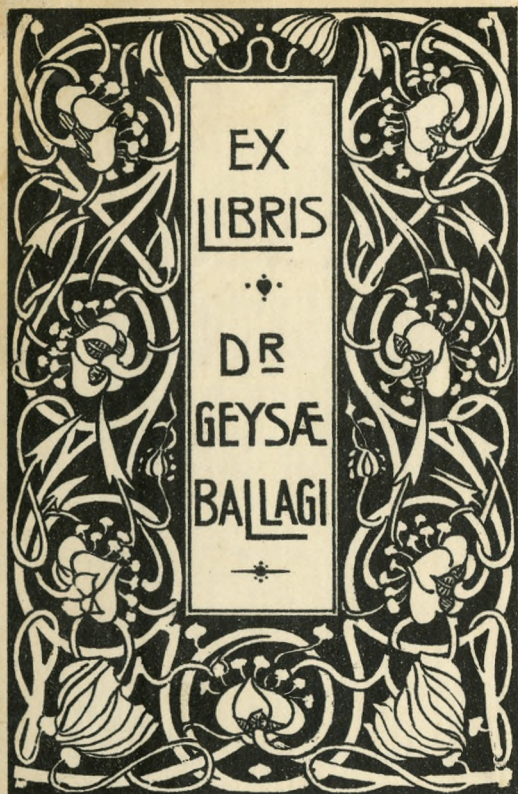

Politikai
röpiratok.

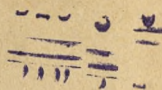
192.

1976

1994

1999-07-07

- 1.) 001 0006 306112
- 2.) 001 0006 306129
- 3.) 001 0006 306136
- 4.) 001 0006 306143
- 5.) 001 0006 306150
- 6.) 001 0006 306167
- 7.) 001 0006 306174
- 8.) 001 0006 306181
- 9.) 001 0006 306198
- 10.) 001 0006 306204
- 11.) 001 0006 306211
- 12.) 001 0006 306228
- 13.) 001 0006 306235
- 14.) 001 0006 306242
- 15.) 001 0006 306259

1767-1787

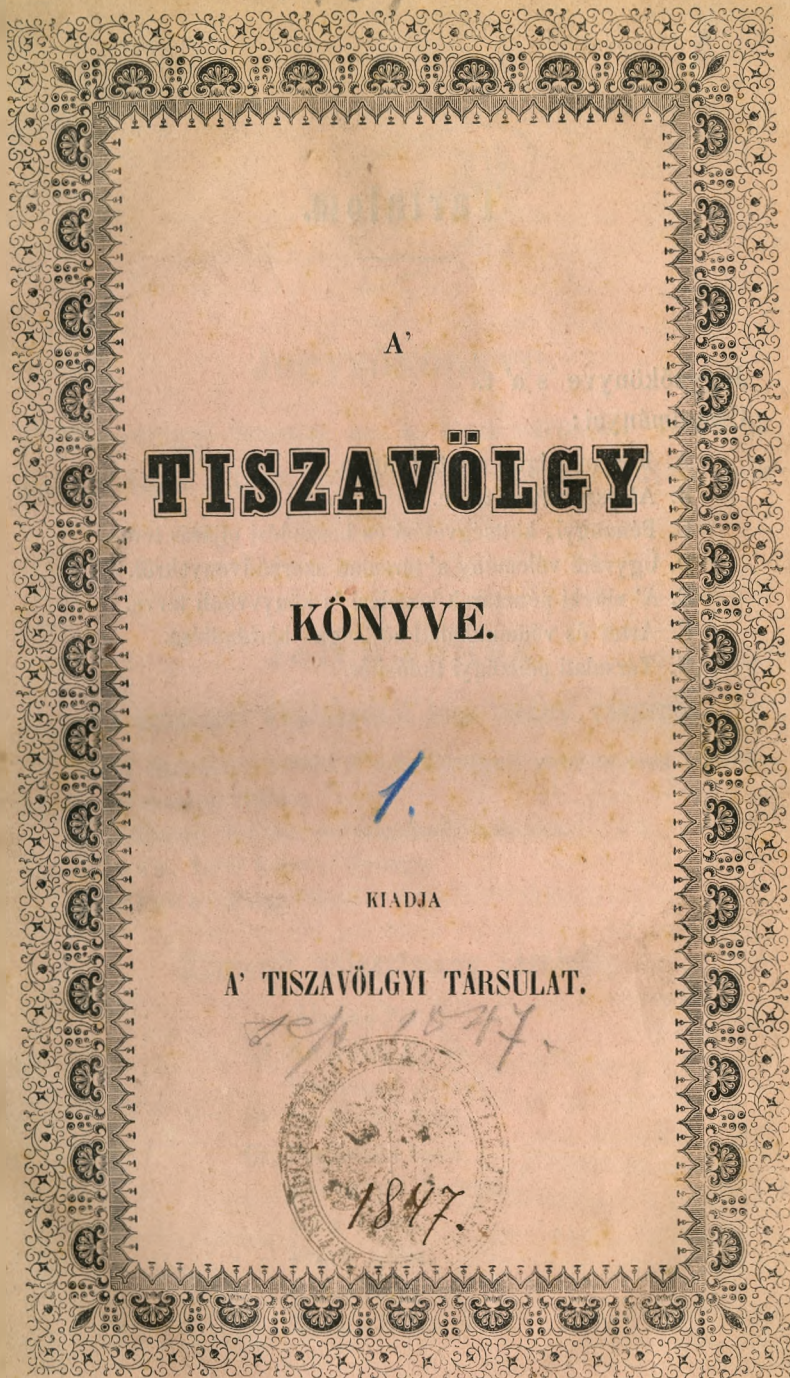
1. A Tiszavölgy kömpe. 1847.
2. Das neueste Stadium der ungarisch-jüdischen Organisationsfrage. Leopoldsdör. 1871.
3. A Duna-mérszék fölöttani viszonyainak befolyása Budapest éi környékének vízára.
Diedra. Matyasovszky J. 1876.
4. A magyar nemeslegység éi államnyelv történeti alakulása. Tolyi János. 1876.
5. Zur Reform der Bau-, Feuerpolizei u. Versicherungsweesen. Dr. Gustav Lindner.
1877.
6. Entgegnung auf die Brochüre "Tot das "du" im oesterreichischen Officiers-Corps
zeitgemäss. 1877.
7. Keleti politikatank. O. S. 1878.
8. A kultúrmezői intérmény. Kenesey Kálmán. 1879.
9. Bosnia éi Hercegovina. Komlóssy Ferenc. 2-dik rész. 1879.
10. Essék az igazságügyelőkati politika köréből. Taray Andor. 1881.
11. A talajjavítás éi értekezéskönyv. Dr. Csillag Eryla. 1882.
12. Több rendbeli vád az orn. israelita imda ellen. Kézvárosi Akadémia. 1883.
13. Adreik a szerói joghoz. et. "Société de Berlin". Dr. Révai Lajos. 1884.
14. Hygienische Grundätze bei der Reconstruction von Städten. Dr. A. v. Róscakoff. 1884.
15. A házassági jaraalak a törvényforrás elők. Kovács Eryla. 1884.

Hung. h.
610

192
1767

Dupl

A'

TISZAVÖLGY

KÖNYVE.

1.

KIADJA

A' TISZAVÖLGYI TÁRSULAT.

115

LY 972 0076 19 81 20

Tartalom.

Jegyzőkönyve 's a' t.

Csatolmányai:

- A. Központi igazgató tudósítása.
- B. Alapszabályok terve.
- C. Pénzügyi, költségvetési és beszédési eljárás terve.
- D. Ügyvédi vélemény a' társulati szerződvényekről.
- E. A' vidéki pénztárak kezelési 's könyvviteli terve.
- F. Ártér és védmunkálati költségek kiszámítása.
- G. Társulati pénzügyi tudósítás.

— 2 —

DE BALLYAI GEZA.

Jegyzőkönyve

a' Tiszavölgyi társulat sz. k. Pest városban 1847-ik évi mártzius 21-én 's következő napjain tartott 3-ik nagygyűlésének.

Jelen voltak

Az országos közlekedési bizottmány' részéről:

Gróf Széchenyi István ö n.méltósága, mint az orsz. közlekedési bizottmány elnöke.

Szentiványi Vincze, helytartósági tanácsos.

Elnök: Gróf Károlyi György.

Alelnök: Patay József.

Központi választmány részéről:

Almásy Pál.

Gr. Andrassy Gyula.

Boronkay Albert.

Gr. Dessewffy Emil.

Gr. Degenfeld Inre.

Drevenyák Ferencz.

Erős Lajos.

Frank Antal.

Illésy János.

Kovács Lajos.

Lévay Sándor.

Lónyay Gábor.

Lónyay Menyhért.

Gr. Szápáry József.

Keczkés Károly, ideiglenes főmérnök.

Sasku Károly, központi segédmérnök.

Reich Antal, ideiglenes központi pénztárnok.

Décsei Lajos, társulati ügyvéd.

A' vidéki osztályokból:

Ugocsa megye részéről: Ujhelyi Sándor, Török István.

Bereghi vízszabályzó társulat részéről: Buday Sándor.

Szathmár megyei társulat részéről: báró Vécsey Miklós.

Szabolcs felvidéki társulat részéről: Erős Lajos, Lónyai Menyhért, b. Vay Imre.

Szabolcs alsó vidéki társulat részéről: Drevenyák Ferencz, Frank Antal.

Unghi társulat részéről: Tabody Pál, Pécsy Ferencz, Győröcskey Mihály.

Zempléni társulatok részéről: Felvidékről: Boronkay Albert, Zsolnay Dávid.

Bodrogközből: Pilissy Menyhért, Szirmay József, Nye-
viczkey József.

Hegyaljáról: Mudrán Ferencz, Nádaskay Lajos.

Heves megyei társulat részéről: Lipcsey Imre, Darvas La-
jos, Lipcsey Gedeon.

Heves városi társulat részéről: báró Orczy György, Radics Miklós.

Békés megyei társulat részéről: gr. Almássy Kálmán.

Csongrád megyei társulat részéről: gr. Károlyi Lajos, Bene József, Boros Samuel.

Bihar részéről: senki.

Borsod részéről: senki.

Jász kun kerületi társulat részéről: Kálmán Sándor, Illéssy János, Vágó Ignác.

Bácsmegyei társulat részéről: Latinovits Károly, Györy Já-
nos, Klaitz Áron.

Torontál megyei társulat részéről: Karácsonyi László, Marczibányi Lajos, Stojanovits Mihály.

Határőrvidékről: Gajschin Arkád, főhadnagy, Bernáth Vincze építész a' csajkás ezredben.

Első ülés mártzius 21-kén.

1. Alelnök üdvözlővén a' szép számmal egybegyült társulati tagokat, felszólítá a' központi igazgatót, hogy a' központi választmány által kidolgozott tárgyalási sorozatot olvassa föl, mit következőkben teljesített, u. m. :

Nagygyűlés tárgyai.

1. Tudósítás az eddig történetekről, ugyanis:
    - a) A' Sárospatakon megalapított elvek 's utasítások jegyzőkönyvei.
    - b.) Technikai tudósítása a' főmérnöknek.
    - c.) Tudósítás a' pénzügyi állapotokról. Ezen tudósítások egyszerűsrend tárgyalás alá veendő, 's a' vidéki képviselők netaláni észrevételei itt adatnak elő.
  2. Tudósítás a' tiszaszabályozási tervek mibenlétéről.
  3. Tudósítás az 1847-ik évre legfelsőbb helyről nyert pénz-alapról.
  4. Alapszabályok terve.
  5. Tudósítás az új pénzalap elhelyezésére nézve központi választmány által tett intézkedésekről, evvel kapcsolatban az új munkálati pontok iránti javaslata a' technikai főigazgatónak.
  6. Terve a' pénzügyi eljárás, hitel, költségvetés, beszédés részleteiről.
  7. Terve a' pénzkezelésnek a' központon 's vidékeken.
  8. Egyes társulatok lehető kívánatai 's előterjesztései.
- Miből kitűnővén, hogy a' tárgyalandó kérdések egyik legfontosabbika az alapszabályok megállapítása levén, hogy erről előlegesen is tudomást szerezzenek a' nagygyűlés tagjai, indítványba hozatik annak lithographirozása, 's kiosztása a' leendő tárgyalás előtt.
- Mi elfogadlatván, annak teljesítése a' központi igazgatónak meghagyatott.

2. Torontál képviselői jelentik küldöiknek azon utasítását, miszerint tudakolják meg eleve, a' társulat nagygyűléstől, vajjon az a' társulati eszme értelmezését oda is kiterjeszti-e? miszerint tekintetbe nem vétetvén Torontál megyének a' társulat keletkezete előtt tett töltés munkálatai, miben a' többi társulatok természetesen részt nem vettek, Torontál fogna-e kényszerítetni a' többi társulatok költségeiben résztvenni? mert küldöiktől egyenesen oda utasítottak, hogy kijelentsék, miszerint ama társulat, kész ugyan a' társulati kormányzás közköltségét a' többiekkel aránylag hordozni, de saját körében tecndő szabályozási munkák költségeit sem a' többiekkel megosztani, sem a' másokéban résztvenni nem akar.

Jelenleg minden társulat, 's így Torontál is saját körében munkálván, költségeit önmaga fizeti, a' felvetett kérdés végképpeni eldöntése pedig a' törvényes bíró elítélése alá tartozván, a' nagygyűlés; valamint ebben semmi aggodalmát nem látja a' torontáli társulatnak, úgy ezen kérdést határozólag nem döntheti el.

3. Szathmári társulat képviselője előterjeszté küldöinek azon utasítását, miszerint azon társulat vizirendezésének sikerét, nagyobb szerű átvágásokban keresvén, a' töltésrendszer alkalmazásától annyira nem vár semmi jótékonyt, hogy a' kebelében már fennálló töltéseket is közelebbről lerontani határozza. Ennélfogva a' társulat által a' terv bírálására meghívott külföldi tekintélyműtani nézeteiben egyáltalában megnyugodni nem tud, mire nézve kívánja, hogy a' szabályozási tervek, legalább egy évig, közmegvitatásnak nyitva tartassanak, mielőtt azok iránt határozó állapotás történik, 's így terjesztessenek föl ő felsége k. k. helybenhagyása alá. Továbbá megemlíti azon kívánatát, miszerint Lám Jakab mérnök tervezete a' Szamos, Kraszna, 's Tisza egy részének az Érvölgyén való levezetése iránt vétessék vizsgálat alá, mert az általa képviselt társulatot egyedül ezen terv kivitele mentheti meg marandólag az árvizek rongálásaitól. Végre tiltakozólag szólal fel a' Szabolcs alvidéken Tiszadobon történt töltés munkák ellen, melyek a' felső vidékre következőleg a' szathmári társulatra nézve azért hat kártékonyan, mivel ott a' vizek megszorulván, fentartatnak. Kijelenti végre, hogyha ezen kívánatai nem teljesítettnek, a' társulattól visszavonulni kénytelen. Ezekre egyhangulag határozatotott.

A' társulat ügyeinek kifejtését egyes vidék felszeg né-

zete meg nem akadályozván, valamint a' Tiszavölgyi társulat saját akaratán kívül egyik vidéki társulatot is munkálatra kényszeríteni nem akar, azon esetet kivéve, ha általa más társulat is károsodást szenvedne, melly eselben a' fennálló törvények igen világos rendeleteiben lel elegendő támaszt a' vonatkozókatkellő közremunkálásra törvényes uton kényszeríteni.

4. Olvastatik a' nm. ulv. Helytartó tanácsnak gr. Széchenyi István ő méltóságához mint közlekedési elnökhöz irt levele a' tiszaszabályozási terveknek Paleocapa Péter által kifejtett, 's munkájában előadott elvek szerinti kegyelmes helybenhagyása és megerősítése iránt:

A' tervek felsőbb helybenhagyása hálával fogadtatván, az abban foglalt szabályozási elvek részletes alkalmazása, 's annak megfelelő részletes tervek, elkészíttetése a' központi választmányak meghagyatott.

Második ülés mártzius 22-kén.

5. Olvastatik a' központi igazgató tudósítása a' Debreczeni nagygyűlés óta történekről, mint az minden hirlapokban is közhírré tétetett. (A. alatti csatolmány.)

Tudomásul vétetett.

6. Gr. Szécheny István ő nagyméltósága terjedelmesebben előadván a' társulat magasabb hivatását, 's a' szabályozási tervek iránti nézetek hiányosságait, új buzgalomra, együtttartásra s közremunkálásra figyelmezteti a' társulatot, egyszersmind tudósítja, hogy ő felségénél az ezen 's következő évre megkívántató kölcsön iránt megtévén kérelmét, biztosíthatja a' társulatot, miszerint számára egy millio pengő forint kölcsön megadatott. Ajánlja azonban a' társulatnak, hogy intézkedjék olly módokról, minélfogva jövődöre saját erején képes legyen a' kölcsön megszerzésére nézve sikeres lépéseket tenni bármelley időben. Figyelmezteté egyszersmind azon körülményre, hogy noha ezen költsönről ő felségének nevében biztosíthatja a' társulatot, annak feltételei t. i. biztosítéskai, 's a' kifizetés ideje iránt a' társulat részéről kelletik az egyezménynek megköttetni, s ez még további intézkedésre vár.

Ő nagyméltóságának buzdításai, mint mindig, élénk vizsgálhangra találván, a' megszerzett kölcsön tekintetében tett hat-

hatós 's sikeres közbenjárásáért ö nmítségának hálás köszönet szavaztatott.

7. Szóba hozatván a' főmérnöki állomás betöltése iránti állandó intézkedés:

Miután a' debreczeni nagygyűlés határozata szerint a' Tiszavölgy rendezésének műtani vezetőjét, a' központi választmány nevezi ki, ennek elhatározásába a' nagygyűlés nem bocsátkozik, hanem meghagyatik a' központi választmánynak, hogy ezen tárgyat közelebbi ülésében tanácskozás alá vétvén, az iránti végzéséről adjon a' nagygyűlésnek tudósítást.

8. Olvastatott a' társulati pénzügyekről szóló tudósítás (G. csatolmány), valamint az egyes társulatok körében kifejtett számadási eredmények egybehasonlítása.

Minek folytában a' bereghi társulat képviselője előadá küldőinek abbéli kívánatát, miszerint a' vidéki társulatok körében hivataloskodó tisztviselők fizetései másképp rendeztessenek, 's a' munka eredményétől tétessenek függővé, nehogy a' szabályozási 's kezelési költségek közt itt ott tapasztalt aránytalanság továbbra is lehető legyen.

Azonban, mivel a' központi igazgató felvilágosításai szerint a' beadott vidéki számadások nem annyira részletesek, hogy azokból biztos egybehasonlítást lehetett volna készíteni; de továbbá a' munka első kezdeténél itt ott természetes okokból több nehézségek támadván, az eddig törtétekből biztos következtetést a' fenálló fizetési rendszer hiánosságára vonni nem lehet, ez okból az eddigi munkaszak, és annak eredményei pusztán tudomásul vétetvén, a' központi választmány figyelmeztetik, hogy a' költség külön rovatainak arányára nézve szigorúan ügyeljen fel, 's a' kifejlendő körülményekhez képest olyformán intézkedjék, hogy ezentúlra az aránytalanság megszüntessék, 's minél kedvezőbb eredmények éréltessenek el.

Harmadik ülés mártzius 23-án.

9. A' megelőzött két ülés jegyzőkönyvei hitelesítettvén, olvas-
tatik a' terve az alapszabályoknak (B. csatolmány), melly ponton-
kint tárgyalás alá vétetvén :

Kimódosítva helybenhagyatott, 's annak a' törvény ér-
telmében fölterjesztése a' központi választmánynak megha-
gyatott, melly fölterjesztésben fejtsenek ki mindazon ne-
hézségek, mellyek miatt ovakodnia kellett a' nagygyülésnek
elzárni mármost a' változtatások későbbi lehetőségét, mellyek
itt végtelenül bonyodalmas ügygyakorlati kivitelében mel-
lőzhetlenné válnak.

10. Olvasztatik a' központi választmány jegyzőkönyve mártzius
22-kéről a' főmérnöki állomás iránt tett intézkedésről, melly sze-
rint az ideiglenesen a' mostani állapotában hagyatik.

Tudomásul vétetett.

11. Közlekedési elnök ö nmltga előadja a' Dunagőzhajózási tár-
sulat által hozzája intézett az iránti felszólítását, melly szerint a'
Tiszavölgyi társulat felkéretik, megtenni társulati úton a' czélszerű
lépéseket, hogy a' Tisza folyón, mellyen közelebről rendszeres
közlekedést kíván a' fenemlitett társulat megindítani, a' hajózás
akadályai elhárítassanak.

Ezzel kapcsolatban csongrádi képviselő, 's az első tiszai gőz-
hajozás elnöke jelenti, miszerint ezen társulat is haso nló czélú fel-
szólítást intézend a' Tiszavölgyi társulat egyeteméhez :

Meghagyatik a' központi választmánynak, hogy a' kívánt
lépéseket az illető hatóságoknál tegye meg, leginkább azért,
mivel a' mostan keletkezett Tiszagőzhajózó társulat ezen
intézkedést sürgetővé teszi.

Irassék meg egyébiránt a' Dunagőzhajózási társulatnak,
hogy valamint a' mult évbeni azon intézkedését, hogy a' Ti-
sza folyam felső vidékén gőzhajó által az utat megkísérlette,
méltánylattel vette a' társulat, ugy reményli, hogy ha köze-
lebről valósággal gőzhajót bocsájt a' Tiszára, az a' tavaly
félbeszakadt utikisérlet folytatását fogja először is feladatul
tekinteni, 's ennek fejében, készséggel járul a' társulat a'
hajózási akadályok elhárításának eszközléséhez.

Negyedik ülés mártzius 25-én.

12. Indítványba hozatik az alapszabályok, 's egyéb gyűlési irományok kinyomtatása :

Meghagyatik a' központi választmánynak, hogy a' jegyzőkönyv, 's ennek foglatában az alapszabályok, számadások, 's minden fontosabb munkálatok kinyomtatását eszközölje.

13. Olvastatik a' központi választmány munkálata, a' társulati pénzügyi eljárás, költségvetési 's beszédési rendszer tárgyában. (C. alatti csatolmány.)

Melly elfogadtatván az ezen alapokhoz alkalmazandó eljárási rend kidolgozása, 's annak életbeléptetése a' központi választmánynak meghagyatik.

14. Olvastatik a' társulati ügyvéd véleménye a' társulati szerződvények alakja 's tartalma iránt: (D. alatti csatolmány.)

Melly elvileg elfogadtatván, a' hypotheca iránti kérdés bővebb tárgyalása, 's azok iránti intézkedés a' központi választmányra bízatik.

Ötödik ülés mártzius 26-án.

15. A' jegyzőkönyv hitelesítése után olvastatik a' vidéki pénztárak kezelésére kidolgozott könyvviteli munkálat: (E. alatti csatolmány.)

Melly elvileg elfogadtatván, utasittatik a' központi választmányhoz, hogy annak életbeléptetéséről intézkedjék, megjegyvezve azt is, hogy a' számadások rendes kiegészítésére vétesse az eddigi számadásokat is a' vidéken az itt megállapított rendbe.

16. Olvastatik technicali tudósítása az ideiglenes főmérnöknek.

Tudomásul vétetik, 's az abban előadott észrevételek figyelembe vétele ajánltatik a' központi választmánynak.

17. A' Csajkás kerületi katonai kormány képviselői kijelentik azon utasításukat, miszerint ők mindaddig semminemű kötelezettséget el nem vállalhatnak, mig a' nm. hadi tanács a' nmltgú m. k. helytartótanács utján értesitse arra felhatalmazást nem ad.

Melly nemzeti nyelvünkön benyújtott nyilatkozata az említett képviselőknek helyesnek tekintvén, örömmel és méltánylattal fogadta a' társulat, azoknak különösen nemzetiségünk iránt nyilvánított rokonszenveit, 's azon készséget, mellyel a' tisztelt Csajkás kerületi kormány a' társulat céljainak előmozdításához járult.

Irassék meg e' méltánylata a' társulatnak a' nmlgú hadi tanács, 's Csajkás kerületi kormánynak is annak kijelentése mellett, hogy a' Csajkás kerület megmentését illető tervek, mind a' nmlgú hadi tanácsnak, mind a' Csajkás kerületnek meg fognak küldetni, sőt ez év folytában közlekedési Elnök ő nmlga, 's a' központi választmány küldöttei a' hely színére is kiszállandanak ama kerületben teendő védmunkálatok iránt a' kerületi kormánnyal értekezendők.

18. Indítványba hozatván az ő felsége által kegyelmesen ígért költsön felvétele iránti lépések megtétele:

Társulati elnök ő mlga, 's országos közlekedési elnök ő nmlga megkéretnek, 's a' központi igazgatóval egyetemben telbatalommal ruháztatnak fel a' kölcsön iránti szerződvény megkötésére a' társulat nevében.

19. Felhozatván a' közelebbi tavasszal megkezdendő új munkapontok kijelelése:

Utasíttatik a' központi választmányhoz, melly délután összeülvén, ezen munkapontak kijelelését 's sorozatát vegye tárgyalás alá, hol is minden vidéknek egy képviselője megjelenvén, adja elő helybeli kívánatait.

20. Olvassatik az ártér kiszámítása, védmunkálati költségek; 's vizszerkezetek iránti munkálat: (F. alatti csatolmány.)

Melly munkálat az illető vidékek közmegnyugtására szolgálván, a' társulati ideiglenes főmérnöknek ebbeli fара-dozása köz-méltánylattal fogadtatott.

21. Kovács Lajos központi igazgató a' nagygyűlési egyetem figyelmét felkérte az iránt: hogy hivatalos állásában kötelességei mulasztása szempontjából hirlapi uton megtámadtatván, miután róla, mint a' társulat hivatalnokáról, kötelességei teljesítése tekintetében illetékes ítéletet mondani csupán a' társulatnak áll hatalmában, 's épen azért ő maga személyében hasonló uton vitába nem ereszkedhetik, mondaná ki felette a' társulat e' részben bírálatát; melly-

ben ha fel nem lelné azt, mit önérzete sugall, a' társulat becses bizalmából nyert ezen hivatalát így becsülettel nem viselhetvén, másként pedig viselni nem akarván, azt ez esetben tovább egy perczig sem kívánja folytatni.

Melly megtámadtatása a' központi igazgató hivatalos eljárásának a' társulat nagygyűlése előtt annál váratlanabb volt, 's lehetett, mivel annak tegnapi napon tartott ülésében, midőn a' felhívást intézőközponti igazgató a' Tiszaszabályozás rendszerezését tárgyazó többjeles munkálatai folytában a' gyakorlati téren még ki nem fejleszthetett vizszabályozási törvény alkalmazásáról most közelebb készített remek javaslatával, a' nagygyűlés egyetemét örvendetesen meglepte, és nem csak kitűnő képességének, de eddig még a' segéd hivatalnokokat is nélkülözvén, egyszersmind fáradságtalan szorgalmának, eme újabb fényes bizonyoságaért, nékie épen egygyólvadt őszinte méltánylat kíséretében köszönet szavaztatott; — a' felkért, de ekként már osztatlan elismeréssel megelőzött birálat gyanánt tehát ezen nyilvános köszönet a' központi igazgató igazolásaul egyhangulag ismételtetvén, ennek, mint a' minél kívánatosabb jutalmat illy buzgó hivatalnokának a' társulat nem adhat, jegyzőkönyvbe igtatása elhatároztatott. Egyébiránt a' társulat most, és mindenkorra határozatilag kijelenti, mikint hivatalnokai eljárásának birálatát magának tartja fel. — Jegyzette Nyeviczkey János, m. k. vidéki képviselő, és erre megbizott tollvivő.

Hatodik ülés mártzius 27-kén.

22. A' jegyzőkönyv hitelesítése után szóba hozatván a' kölcsön megszerzésének mielőbbi szüksége, közlekedési bizottmányi elnök ö nmlga a' nagygyűlés hálás elismerése kíséretében annak sürgető kieszközlése fölkéretett.

Ennek folytában nem kerülhetett ki a' társulat figyelmét azon hálaadó kötelessége, mellyel ő felségének k. királyunkna a' társulat ügyeinek minden alkalommal tanusított, 's most újabban nyilvánított kegy. pártolásáért tartozik, ezért elhatározta ujlag ezen k. kegyelemért mély hódolatát kifejezni.

Egyszersmind értesülvén arról is, mikép a' társulat első megindulása óta ügyeinek előmozdításában m. főcancellár gr. Apponyi György ő nmlga egyiránt buzgó és sikeres pártolásiának annyit köszönhet, elhalározá, hogy a'társulatnak őszinte elismerése 's hálás közönete ő nmlgának is fejeztessék ki.

Ezeket a' Bécsbe szerződni megbizott küldöttek vigyék meg ő felségének k. királyunknak, 's főcancellár ő nmltgának, 's társulatunk pártfogását továbbra is hathatósan ajánlják.

23. Midőn a' társulat ügyei benső fejlődésükben tekintve, nem annyira a' szerény eredményeket, mind azon rendezési alapokat, mellyeket rövid idő alatt nyert olly vigasztaló kilátást nyitnak a' jövendőbe, 's naponta szilárdabbnak mutatkozik az alap, világosabb a' tér, nyugtatóbb a' kilátás; nem feledheté e' közben a' társulat azon nemzeti veszteséget, mell ydicsőült nádorunk ő fensége halálában e' társulat leghatalmasabb pártfogóját ragadá el, De midőn a' közbánatba vegyülnek a' társulat gyászérzelmei, reményteljesen fordul vigasztalást és támaszt keresve a' dicsőült atya legméltóbb utódához, 's fiához, kit fens. királyunk kegyelméből kárpótlás gyanánt nyert a' haza.

Irassék meg kir. helytartó István főherczeg ő fenségének a' társulat ebbeli bánata, 's a' remény, melly ő fensége magas személyében keres támaszt a' jövendőnek, 's ajánltassék a' társulat kegyes pártfogolása ő fenségének dicsőült atyjáról szállott szent hagyomány gyanánt.

24. Szóba hozatván helyt. tanácsnok k. kam. Szentiványi Vincze ő mltgának a' tiszügy előmozdítása körüli ernyedetlen buzgalma 's gyakori fáradozásai.

Miután a' társulat méltányló elismerését, 's köszönetét fejezte ki, meghagyatott a' központi választmánynak, hogy kir. helytartó főherczeg ő fenségénél a' fentisztelt tanácsnok ő mlgának további folytonos közremunkálásra megbízatást eszközöljön.

25. Olvastatik Vay Miklós ő mlgá, mint az inségtől fenyegetett felvidékre kiküldött kir. biztosnak hivatalos levele, mellyben felszólítja közlekedési elnök ő nmltgát, lenne eszköz abban, hogy a' megkezdendő szabályozási munkáknál a' társulat e' körülményt is vegye figyelembe, 's közremunkálni igyekezzék. E' czélből kívánja, hogy a' vizszabályozási munkákhoz netán feles számmal to-

luló nép mennyire lehet ott alkalmaztassék; továbbá a' munkapontokról tudósítást nyerjen.

A' társulat hálával érzi magát kötelezettnek ö felsége atyáskodó gondoskodása által, 's ezért válaszoltassék ö nmltgának miszerint a' társulat egész készséggel nyujtand segédkezeket, egybehangzólag ö nagyméltósága intézkedéseivel a' fenyegető népinség enyhítésére. Ez okért a' felvidéki igazgatók utasítatnak, tegyék magokat hivatalos érintkezésbe kir. biztos ö nmlgával, 's irják meg tüstint, mintegy mennyi munkás kézre van szükségök, minő munkáltatási rendszer, 's munkabérek vannak megállapítva, hogy ö nmltga a' szerint tehesse intézkedéseit.

26. Olvastatik az első Tiszagözhajozó társulat hivatalos levele, melyben a' hajózás akadályait a' Tisza folyón elháríttatni kéri.

Megujtattik a' 11-ik pont alatti végzés.

27. Olvastatik az ideiglenes főmérnök javaslata a' közelebi tavaszon megindítandó munkákról.

Ennek folytatában fölhivatván az egyes vidékek képviselői, hogy miután a' vidéki társulatok a' központi igazgató hivatalos felszólítására a' munkapontok kijelelésében véleményeiket felterjeszteni megkéstek, helybeli kívánataikat terjesztenék elő; mihez képest

a.) Ugocsa képviselői előterjesztik: hogy miután vizszerkezetükben a' Tiszaujlaktól felfelé nyuló vizvonalban a' Tisza folyó mindkét partját igen rongálja, 's ott az ártér csekélysége miatt nem is volna különben olly szükséges a' töltési munka, sőt ez annyiba is kerülne, hogy terhét az érdekeltek alig volnának képesek elviselni, ellenkezőleg a' part erősítés 's a' kisebb ágak egybeszorítása volna csak kívánatos, és így a' szabályozás csak hajózási szempontból fontos, ez pedig közköltészen leend kiviendő, mi e' Tiszának már elhatározott fölvétele után történhetik meg, azért a' fölvételnek mielőbbi megrendelését, 's annak folytán, miután a' Tiszaujlakon alól épült töltések miatt a' viz feltolulván, nagyobb kiöntéseket okozhat, a' közköltészen teendő szabályozást megtétetni kéri.

b.) A' felső Szabolcs vidéki osztálynak képviselője kéri, hogy miután sikerét munkájának, csak a' Tokajnál megszorult két folyamnak tágasabb lefolyásától reméli, az ez iránti intézkedések mielőbb megtéttessenek.

2-or Azon vidéknek vizalóli felszabadítása némelly az elhunyt

főmérnök által tervezett, 's a' helytartó tanács által is elfogadott átvágások által levén lehető, ha a' főmérnöknek nézete a' kihallgandó vidéki birtokosok ohajtásával megegyeznék, azok foganatba vétele megengedtessek.

3- orMinthogy a'Tiszából kiszivárgó víz posványosságokat okoz, mellyeknek vizei természetes fokokon vezetettnek vissza a' Tiszába, 's ezen fokok betöltetvén, a' Tiszától a' vidék ment lesz ugyan, de a' vizek még is át fognának szivárogni, ezen vizeknek visszavezetésére terv készítettessék; 's az illetén szabályozási költségek a' főmérnök által előlegesen azokat illetőleg is számíttassanak ki, kiknek birtokai az ártéren kívül esnek.

4-er Mivel egyik birtokos az uradalmában megkezdett töltézési munkákat megakadályoztatni szándékozik, a' központi választmányt közbenjárásra kéri fel, mert csak a' remélt siker hiánya esetében nyulna e' vidéki osztály a' törvény rendelethez.

c.) Beregi társulat küldötte szinte némelly átvágások megtételét 's fokok betöltését sürgeti.

d.) Taktaköz a' Csobaj helység határán ugynevezett Zubogó, 's a' kis Tokaji határban levő nyílás sürgető betöltését 's a' Tiszától való elzárását sürgeti.

e.) A' zempléni társulat panaszolván, a' Bodrog, és Latorczának töltései által okozott, és most a' Topolya és Ondovának szabályozása által még növekedő kárait az érintett vizek szabályozását, 's a' terv készítésére egy alkalmas mérnök kirendeltetését kéri.

f.) A' Bodroközi vidéki osztály képviselői áthatva azon meggyőződéstől, miszerint a' szabályozás eredményét teljes mértékben csak úgy lehetne élvezni, ha a' Tokajnál összeszorított folyók ketté osztatnak, minélfogva azt megtéetni, ennélfogva a' Tiszát Tokajon fölül Rakamazon alá, és a' természettől szinte kimutatott utján vezetettetni kéri.

g.) Heves vármegyei társulat képviselője kívánja, hogy az idén megkezdendő munkáknál tekintet legyen a' töltésekre is, nehogy ezek, mint a' megindítandó szabályozási munkák alapja az ezen társulat körében teendő átmetszések által háttérbe szoríttassanak.

h.) Heves város küldötte kívánja:

1-ör. A' Sarudtól Szolnokig tartó ártért a' Tisza térképén kiszámíttatni, minek folytán

2-or. E' szabályozási munkák költségeiről magát előlegesen értesíttetni, és

3-or. Az ehhez szükséges költség arányához képest egy kölcsön kieszközölését, valamint a' folytatandó munkálatokhoz egy mérnök kirendeltetését kéri.

i.) Csongrádi társulat képviselője kívánja, hogy mivel ezen évben nevezetes munkákat reméll bevégezhetni, készíttetnék meg a' Körös beszakadásának kiigazítására szolgáló terv minélelőbb.

k.) Csongrád városa aggodalommal értesült azon tervről, mellynélfogva a' Körösnek a' Tiszába leendő czélszerűbb bevezetésén kívül még több átmetszések is lennének kiviendők; ezek által pedig birtokaik szétdaraboltatásán kívül még kereskedelmi tekintetben is nagy veszteséget volnának kénytelenek szenvedni, a' régi meder kiszáritási nehézségeit nem is említve; a' Körösnek tehát a' Tiszába leendő újabb bevezetését, 's a' böldi révnek átmetszését elmellőztetni, úgy annak vonalán a' kiszáritást egyedül töltések által eszközölni, valamint azt kéri, hogy meghallgattatásuk nélkül semmiféle határukba eső átmetszés el ne határozassék.

l.) A' bácsi osztály képviselői panaszosan említik meg, hogy a' Tisza bal partján fekvő torontáli töltések tervellenes fekvése miatt a' munkálatokat 1846-ban nem kezdhették meg, ennél fogva

1-ör kéri a' nagygyűlést, hogy a' Tisza balpartján levő torontáli töltések elmozdítása, azon töltéseknek a' birtokosok által czéloztatott szilárdítása, 's sarkantyuk felállítása, ellen a' szükséges lépéseket megtétesse.

2-or. Kéri, hogy a' megállapított terv nyomán a' bácsi osztályban felállítandó töltések mielőbb tüzessenek ki, 's e' czélra a' kellő mérnök haladék nélkül a' hely színére küldessék ki.

3-or. Miután Ada m. városa községe a' padéi uradalom irányában magát a' város szélétől a' Tisza folyam partjáig a' padéi révre vezető 's országut gyanánt használandó töltés felállítására kötelezte, 's e' töltés a' szabályozási tervvel homlokegyenest ellenkeznék, a' nevezett várost a' töltés felállításától eltálatni szorgalmazzák.

Melly egyes kívánatok tárgyalatván különösen a' Tisza felvidéke által szorgalmazott átmetszésekre nézve közmegelegedéssel fogadtatott a' központi választmányynak e' tárgyat illető következő határozata:

Szükséges fölvilágosítás gyanánt kimondatik, a' köz-

ponti választmány által, miszerint az általa fölterjesztett 's felsőbb helyen elfogadott munkálatot úgy tekinti, mint a' melly a' szabályozás elveire nézve ad teljes utasítást; ez azonban részletes, 's ezen elvekhez alkalmazott helybeli tervezetek által lesz csak kiegészítve, 's azért ezennel rendeli, hogy midőn a' részletes tervek a' hely színén teendő mérések szerint elkészittetnek, azok legelőbb is a' vidéki választmány-nal közöltessenek, 's annak lehető észrevételeivel terjesztessenek a' központi választmány bírálata alá — végképeni elhatározás végett.

Minthogy továbbá a' fenidézett munkálat Tokajon fölül teendőátmetszéseket egy általában nem tilalmazza, sőt inkább azt mondja, hogy helybeli érdekek igen is fontossá tohetik az átmetszéseket, akkor megteendők, 's a' kijelölt 's tervbe foglalt átmetszéseket csupán azért állítja előlegeseknek 's a' megindított töltésrendszerrel együtt megteendőknek, mennyiben azok részint nagyobbyszerű kanyarok rövidítését, részint a' beömlő folyók torkolatainak megigazítását, 's így az egész folyóra kiható munkálatokat javasolnak. Ez okért ha a' vidéki társulatok helybeli fontos érdeköknél fogva a' kijelleteken kívül átvágásokat kívánnának végrehajtatni, ez iránti kívánataikat a' központi választmány-nak előterjesztvén, nem fog az késni a' szükséges tervkészítésben segédkezetek nyújtani a' vidéki társulatnak, 's ebbeli kívánataikat kellő figyelembe is veendi.

Tekintve az egyes társulatok által felhozott kívánatokat, azok mennyiben a' szabályozási célok előmozdítására szolgálnak, 's egyes érdekeket kimélvén, a' közhasznot mozdítják elő, ajánlatnak a' központi választmány-nak teljesítés végett.

A' bácsi társulat v'szonyait a' torontáli töltések irányában illetőleg, miután a' bácsi társulat számára a' tervek úgy készittettek, hogy azokban csak a' bácsi társulattól joggal követelhető ártér vétetett tekintetbe, intesse meg a' bácsi társulat ideje korán a' torontáli társulatot töltéseik rendezése végett, mit ha nem tenne ama társulat, ide jelentse be, melly esetben a' központi választmány eszköz leend, hogy ez ügy törvényszabta uton elintéztessék. — A' padéi révhez vezetendő töltés, melly a' Tisza folyó árterét keresztül gátolja, 's

az árvíz lefolyását megakadályozza, társulati uton nemcsak meg nem engedhető, sőt szigoruan tilalmaztatik, 's ennek akadályozására utasittatik a' társulat, a' törvények által ki- jeelt megyei hatósághoz.

Végezetre a' nagygyűlés elnök ö mltgának 's a' társu- lat tisztelt alelnökének őszinte meleg hálát fejezván ki ér- lyes és buzgó közremunkálásukért, a' nagygyűlés bere- kesztetett.

Jegyzette

Kovács Lajos, s. k.

központi igazgató.

Tudósítás az utósó nagygyűlés óta törté- tekről.

Tisztelt gyülekezet! Hogy hivatalos tudósításumat a' közpon-
ti választmány eljárásáról kellő egybefüggésben előadhassam, szük-
ség az utósó — debreczeni — nagygyűlés téteményeire visszave-
zetni a' t. gyülekezet emlékezetét.

A' debreczeni nagygyűlés rendeltetése vala a' társulat bel-
ügyeit végkép rendezni 's megállapítani a' belső műszerezés elveit.
— Meg is kezdé ez irányban munkálkodását; de minél mélyebben
bocsátkozott annak részleteibe, annál inkább átlátta nehézségeit,
miután semmi nyom nem mutatott ösvényt előtte. Hogy a' tiszavöl-
gyi társulat nem részvény-társaság, következőleg annak műszere-
zését ennek hasonlatában keresni nem lehet, mindenki belátta. Hogy
egy központi testületnek kell annyi provincialis és helybeli érdek
követelése ellenében tulsulyt engedni, világos volt mindenki előtt;
azonban hogy ezen központi testület magas érdekfölötti állását so-
ha ne feledje egy részről; de másfelől az egyesek érdekét mérté-
ken túl háttérbe ne szoríthassa, ez ellen is garantiákat kell vala
felállítani. Továbbá a' végrehajtás biztosítékát csak a' központi testü-
let hatalmában kelle keresni, míg más részről annak felelősségében
megnyugtítani az érdeklettek nagy tömegét. Végre miután a' tisz-
avölgyi társulat központi testülete által közvetlen nem munkáltathat,
hanem a' vidéki osztályokban állítá fel működő orgánjait: ollyféle
rendezési szabályokról kelle gondoskodni, mellyek által a' köz-
ponti testület a' vidéki osztályok irányában kellő hatósággal ruház-
tassék fel, de ugy mégis, hogy a' vidéki osztályok annyi tehető-
ségi körrel maradjanak ellátva, melly mellett fentartatván a' rész-
vét 's érdeket, azok a' megsemmisüléstől megovassanak. Szóval
a' központ erélyes kormányozhatását kell vala a' vidéki orgánok

végrehajtási tehetőségével kellő arányba 's összefüggésbe hozni 's fölhaladni a' helyes vonalt. E' vonalon túl megsemmisül a' központ, melly intézkednék siker nélkül; azon innen megsemmisülnek a' vidéki osztályok, mert tehetőségi kör nélkül nincs érdekellet a' részvételre, nincs tápszere az élhetésre 's önként feloszlanak.

Ezek voltak körülbelül fővonásokban a' rendezési munka elemei. És hogy a' tiszavölgyi társulat több valóban nagyszerű 's merész feladatai közt még a' rendezési kérdések helyes és tartós megoldatását is néhány nap alatt lehetők tartsa, ahhoz vagy kevesebb belátás, vagy több elbizakodás kellett volna. Az idő pedig vajmi drága volt, mert a' legkedvezőbb év legszebb szakát hosszu tanácskozásokban elszalasztani 's ez által az idéni munkáltatás lehetőségét kockára vetni, menthetlen bűn lett volna.

Illy körülmények közt azt tette a' debreczeni nagygyűlés, mit neki legcélszerűbben tenni lehet, t. i. fölállított néhány fölvétet, minő: a' társulat egyetemének képvisellete; — az évenkénti nagygyűlések; — rendezte a' képviselő testület számát; megerősítette a' központi választványt hatóságában 's kimondotta erre nézve a' felelősség elvét 'sat. A' rendezés többi részleteit az időre bízta, midőn a' társulat gyakorlati téren szerzett tapasztalatok után biztosabb mértéket állíthat fel az egybefüggés korlátira nézve. Addig pedig őszinte bizodalommal fordult ama férfiu felé, kinek a' társulat életét köszöni, és miután ő a' teljhatalmat, mellyel a' bizodalom legőszintébb nyilvánításai közt fölruházott, el nem fogadta, sőt utbaigazítólá állását ezen ügy irányában kifejtette, a' központi választványt bízta meg a' nagygyűlés azon rendezési szabályok ideiglenes felállítására, mellyek nélkül a' munka rendszerezett megindítása lehetetlen; buzgón kérvén ő nmlgát, hogy az illy tehetőséggel felruházott központi választványtól áldáshozó vezérletét ne tagadná meg. — Ez a' debreczeni nagygyűlés eljárásának rövid története.

A' debreczeni gyűlés után rögtön Sárospatakra gyűjté össze gr. Széchenyi István ő nmlga a' rendezési munkára feles számban megszaporított központi választványt 's vizsgálat alá vétette a' társulati rendezés minden részleteit, hogy azokból kiszemelje 's elintéztesse azon szabályokat, mellyeknek a' munka megindítását szükségkép megelőzniök kell, mellőzvé minden időhaldékot szenvedhető kérdések megoldását.

E' munkálkodása közben a' társulati ügyvitelnek három külön része tűnt föl, u. m:

a' technikai,
pénzügyi és
beligazgatási

ága a' szabályoknak, miket a' központi választvány külön külön vett vizsgálat alá. Ugyanis:

Az ügyvitel technikai ágára nézve, miután az alkotó gyűlés egy igazgató főmérnök felelősségében helyezte a' technikai egész személyzet eljárásának biztosítékait, az ideiglenes főmérnök által dolgoztatott ki egy hivatali utasítást, mellyben a' vidékeken működő vízmérnökök köre 's kötelességei foglaltatnak. Ezt átvizsgálva 's kimódosítva megállapította.

Tovább a' teendő munkálatok pontjainak kiszemelésében azon elvet állítá fel, mi már a' debreczeni nagygyűlés által is kimondatott, hogy t. i. a' társulat rendelkezése alatt levő 400 ezer p. ft. tőkéből főleg a' Tiszának azon pontjaira nyujtassék segély, hol a' baj legnagyobb 's a' teendő munka az egész anyafolyó bajainak orvoslatára leginkább kihat; azontul nyujtassék ugyan segély olly pontokra is — még pedig a' mellékfolyók vidékeit sem véve ki — hol a' baj csupán helybeli, de nevezetes eredvényt ígér; végre azon pontokra nézve, hol az illető érdekeltek saját költségükön kívánnának még az első évben dolgoztatni, állapittassék meg a' munkálati terv 's miben lehet, nyujtson a' társulat azoknak is segédkezet.

Meghagyta ennél fogvást az ideiglenes főmérnöknek, hogy ezen elveket szem előtt tartva készítsen a' munkálatási pontokról részletes és kimerítő javaslatot. —

Mig ez elkészülhete 's a' központi választvány kíséretében utazó lombard-velencei építési főigazgató Paleocapa Péter a' tiszaszabályozási tervekről véleményét beadhatá, figyelmét a' központi választvány a' társulati ügyvitel többi ágaira fordította 's különösen annak pénzügyi viszonyait illetőleg következő nézetek merültek fel:

A' tiszavölgyi társulat kölcsön-pénzzel működik, határozatlan mennyiségű öszvegekre, sok millióra van szüksége, mit több éven keresztül befektet. E' társulatnak tehát életföltétele az erős rendíthetlen hitel. — Pénzereje így állott:

A' társulatnak volt 400 ezer pengő forint kölcsöntőkéje; 100 ezer sóár-alapbóli segélye 's ő felsége által ajánlott 50 ezer pengő forintja; összesen 550 ezer p. ft. tőkéje.

Ebből 150 ezer p. forint a' központi választvány által a' tár-

sulat központi pénztárában tartatni rendeltetett a' végre, hogy ebből a' társulat közkölségei; rögtön szükségelt előlegezések; költséges vízmunkálati gépek 's ollyszerű vízmunkálatok, mellyek a' birtokosak rovására nem háríthatók, földtessenek; végre ez egyszerűs mind biztosító 's tartalék-pénztárul szolgáljon. A' többi 400 ezer p. forint pedig az egyes társulatok számára kiadandó kölcsön alapja.

Az első évben noha megegyezett a' társulat abban, hogy e' kevéssé definiált állapotában, midőn még a' szabályozási tervek rendszerére bizonyos megállapodásra nem jöhetett, miután a' meghívott külföldi tekintély vizsgálatit és szemlét be nem végezve véleményt sem mondhatott, a' dolgok illy állásában munkálkodását sok pontra ki nem terjeszti, hanem megelégszik azzal, ha egy két főponton megkezdelik a' munka; mind e' mellett az addig beadott kölcsönkövetelések kielégítésére a' 400 ezer p. ft. tőke sem elég. Jelen évre pedig új 's nagyobb tőkéről kell gondoskodni.

És hogy a' szükséges tőke megszereztessek, két ut állott a' központi választvány előtt:

a) vagy a' kormány pártfogó szárnyai alá törekedni 's annak garantirozását megnyerni a' szerzendő kölcsönre nézve;

b) vagy megkísérteni azon utat, hol a' társulat a' kormány folytonos pártolása mellett ugyan, annak garantialis kegyét nélkülözze, hanem önerején olly biztos és rendíthetlen hitelt állítson elő, mellynél fogva a' milliók önként gördüljenek a' társulat rendelkezési alá, a' nélkül hogy a' társulat saját körén kívül kiváló kedvezéseket keresne.

Az első ut csalhatlanul kényelmesnek mutatkozik, de ha a' központi választvány a' közhaza irányában magasb hivatását nem feleli, ez ösvényre nem léphet vala, csak utolsó esetben, midőn t. i. a' másik önálló ut sikert egyáltalában nem mutat.

Ez okból már a' debreczeni nagygyűlés, midőn neki a' megkivántató tőkére nézve ajánlat téteték, de ezen ajánlathoz a' kormány garantirozása föltételül kötteték, kimondotta, hogy annak, hacsak lehetséges, nélkülözését ohajtaná; egyébiránt az egész ügyet a' központi választvány belátására bizta.

Sok tekintet állt a' központi választvány véleményében a' mellett, hogy a' garantialis utat, mennyire lehet, mellözze. Mert már csak elvileg is mi nagy nyereség lett vala hazánkra egy vállalat ellátása külföldi kölcsönrel, hol a' kormány veszi a' risicót magára? Azt tudjuk, hogy a' kormány hitellel bír; mi azt akarók

tudni: magyarhoni társulat mint magántársulat képes é erős hitelt előállítani a' külföld irányában? Továbbá nem is tartotta a' központi választvány igen ohajlandónak, hogy Magyarhonban a' fizetni kötelezetteknek hátulsó ajtó nyitassék a' kormány garantirozásában. A' helyett tehát, hogy ez utra térjen, inkább vizsgálat alá vette a' vizszabályozási pénzbefektetésnek minden törvényes biztositékit 's megkísérlette belügyeit úgy rendezni a' befektetés tekintetében, hogy az szigorral kezelve pontos fizetést 's ez által erős hitelt állitson elő, miből aztán önként következendik a' tőke könnyebb megszerzése is.

E' czélből vizsgálat alá vette a' vizszabályozásról szóló törvényeket 's azokból következő elveket vont ki:

a) A' vizszabályozási költségeket a' törvény kiváólág birtokra fektette. Ez tehát mint nem személyes, de fundualis teher, sem ösiség, sem egyéb birtoklási változás által nem érintetik. Sőt mivel a' vizszabályozás 's ez általi kiszáritás és árvizektől megmentés által a' birtoknak új, addig nem létezett becs adatik, az e' czélra törvény utján kiszabott költségek még csőd esetében is teljesen biztosítottak 's egészen különválva tárgyalandók a' csődtömegtől. Ez világos abból is, mert essék például valamelly csődtömeghez tartozó birtok a' vizszabályozás körébe, az ezen birtokra kivetett költség törvény szerint megvétetik ép ugy ezen mint a' többi érdekelt birtokon. Ez tehát, mint a' közadó, kiváltóságos teher.

b) Miután a' törvény azt mondja: „ha pedig az érdekeltek valamellyike az előleges kivetés szerint többet fizetett volna, mint a' mennyi a' munka bevégezte után kifejlett haszon arányában őt illetné, — ez törvényes uton egyenlítették ki. Ebből világos, hogy a' törvény előleges költségvetést 's előleges fizetést rendelt a' vizszabályozási költségekre nézve. Végre

c) A' törvényből még az is világos, hogy az előleges fizetésben azon elvet mondotta ki egyszersmind, hogy a' vizszabályozási költségek fejében adandó kölcsön hypothekája nem egyedül a' viz alatti még megmentendő föld, hanem minden birtok, mi azzal kapcsolatban van. Mert például, hogyan is lehetne valamelly mocsárkiszáritás költségét előlegesen megvenni a' vizalatti tán egészen, értéknélküli földön, ha azt előlegesen a' tulajdonos más birtokán is nem lehetne megvétetni? e' nélkül nem lenne a' törvény által rendelt előleges fizetésnek értelme. A' törvények illy állásában természetes, hogy a' központi választvány elég biztositékot talált,

's nem lehet a' költségek megvételére nézve más akadályt még képzelni, mint melly a' bíróságok lassú 's hanyag eljárásában 's ebből keletkezhető hosszadalmas pörben fenyegethetne, mire fájdalom! annyi példa.

Azért hogy e' veszélyeknek se tegye ki a' központi választmány a' társulat hitelét, olly eljárási rendszert állított fel, melly mellett mind ezen kétség 's akadályok teljesen lehetelenné válnak. Kimondotta ugyanis elv gyanánt, hogy:

Semmi szabályozási munka nem kezdetik meg, míg a' költségvetés törvény-szabta uton teljesen tisztába nem hozatik 's a' szabályozásra megkívántató összeg valósággal be nem fizettetik.

A' befizetés azonban az illető birtokos által tetszése szerint, vagy készpénzben történhetik, vagy a' társulat által készített szerződévényekben, mellyekben a' fizetési föltételek a' szerint lesznek szabályozva, mint a' társulat a' kölcsönt időnkint kiadja 's mellyek mellett hitelét teljesen biztosítja.

Meglévén a' társulati hitel szilárd fentartásának elvei határozva, olly eljárási rendszert kelle a' központi választmánynak fölállítani, melly mellett az alapul vetett elvek életet nyernek és szigoruan létesíthetőknek mutatkoznak. Szóval egy alapos, rendíthetelen költségvetési 's beszédési rendszert kidolgozni.

E' közben fölmerült ismét ama már többször vitatott kérdés: kik és minő arányban fizetik a' szabályozás költségeit? A' központi választmány azonban a' helyett, hogy, meddő vitatkozásokban elveket állítson fel, mellyek a' bírónak, ki hivatva van végkép a' törv. alkalmazását végbevinni, utat úgy sem szabhatnak; bizta e' kérdés eldöntését a' törvény útjára, melly ama kérdésekre világosan megfelel. Ugyanis:

Azok fizetik a' szabályozás költségeit, kiket a' haszon ér 's pedig a' haszon nem valami messzevitt értelemben, mert hisz a' törvény egy vagy több határ birtokosairól szól, nem pedig egyszersmind az egész országról, tehát a' haszon közvetlen részeiről.

Minő arányban? Erre a' törvény a' haszon 's nyerendő jobblét mértékét állítja fel. De mivel ezt teljesen csak a' kifejlett eredvények mutatják ki, ezért állította fel a' törvény az előleges költségvetés után a' későbbi kiegyenlítést is.

Bizta tehát a' központi választmány e' kérdések eldöntését a' törvényjelelte bíróra, ki azonban ítéletének alapjául mindig technikai adatokat kénytelen venni; t. i. az érdekelt ártér fölmérését,

azoknak a' kiöntésekhez viszonyait, 's a' megmentendő földnek haszon tekintetében osztályzatát.

Ezen alapokra következő költségvetési 's beszédesi rendszert állított fel a' központi választmány, mit szabad legyen egy képzeleti példában felvilágosítani:

A' Tiszavölgy valamelyik partján egyik a' legnagyobb vizár fölött emelkedett dombtól, a' másik hasonló dombig volna 5000 öles töltés emelendő, hogy az árviznek azon nyílása, honnan például 24 külön határban 200 ezer holdat elborít, bezárassék. Mindenek előtt a' technikai osztály elkészíti a' töltésvonal technikai tervét, melyben annak minden mértékei meghatározatnak, 's kiszámítja annak költségeit, például 80 ezer pengő forint. — Kik legyenek ezen költségfedezés részesei, ismét a' technikai munkát fejtí meg; mert a' lejtmerések világosan kimutatják a' nagyobb vagy kisebb árvizek niveau szerint mennyi terjedelemre hatnak ki. Következéleg a' technikus számítja ki a' minden áradásban előntött, valamint azon tér mennyiséget is, melly csak nagyobb vagy a' rendkívüli árvizek által borítottak el. Osztályozza tehát a' példában fölvett 200 ezer holdból mennyi az előntés külön cathegóriájába tartozó föld? És miután ez így ki van fejtve, a' felmérésekből kiszámítja az ezen ártérbe eső minden egyes határra mennyi esik a' különböző osztályzatú földből?

Ezen technikai elődolgozatokból már minden adat a' bíró kezében van. T. i. mibe kerül a' vízmentési munka, 's melly határok és mennyiben érdekeltnek általa?

Azonban minthogy a' törvények a' birói eljárás elibe tetté, az érdekelték barátságos egyezését, ezen adatok kidolgozásánál, a' központi választmány sem állapodhatott meg; ez okból szükségesnek látta még kidolgoztatni utolsó részletig a' költségvetés tervét minden egyes határra, miről már adatai vannak, hogy így bevégezett munkával nyújtson módot az érdekeltéknek barátságos uton egyezkedni a' költségviselés aránya fölött. Elkészített tehát a' központi választmány a' példában kitett 80 ezer ft költségből az ártér külön cathegóriája szerint mennyi illeti a' 24 határ mindegyikét különkülön.

Az így elkészített költségvetési munkát a' központi választmány által azon vidéki osztálynak megküldetik, mellynek körében a' tervezett vízmunkát van. Ez felelős hivatalnoka által törvényes megintés mellett mind a' 24 határ birtokosainak a' költségvetési munkát megküldi, 's hat héti idő alatt egyezkedésre

hija föl, 's egyszersmind arra, hogy minden határra eső költségilletőséget önmagok közt fejenkint vesse ki.

Ha a' kitüzött idő alatt ezt tenni elmulasztanak, vagy meggyezni nem tudnának, a' vidéki osztály a' központi választmánynak jelentést tesz 's ez a' törvényes bíróság kiszállását 's rögtöni eljárását eszközli, ez a' társulat teendője, a' többi bíró dolga.

Meg lévén bíróilag határozva a' költségilletőség nemcsak minden határra, de a' határok minden birtokosaira fejenkint a' szükséges költség következő rendszerrel szedetik be:

Bizonyos határozott napra és helyre meghívatik minden érdekelt birtokos fejenkint a' rája bíróilag kimért 's előre köröztetett költségilletőségnek a' társulati pénztárnok kezébe lefizetésére.

E' napra vagy megjelennek az érdekeltek vagy nem. Kik megjelennek, tetszésök szerint vagy készpénzben kifizetik a' rájuk eső költségöszevet; vagy azon öszveg erejeig a' társulat által fölállított 's formulázott szerződvényt aláírják. Kik meg nem jelennek, azok ellen a' bírói végrehajtás tüstínt elindítatik 's végbevitetik, így tehát a' szabályozási költség öszvege egybegyül:

- a) bírói végrehajtás által beszedett öszvegekből;
- b) önkényes fizetésekből;
- c) társulati kötelezvényekben, mellyeket a' vidéki társulat a' központi választmányhoz eredetiben bead, ez pedig a' kölcsönpénztárból készpénzzel kifizeti.

Ezen egész eljárás természetesen a' munka tettleges megkezdése előtt történik, azaz: a' központi választmány elvül állította fel azon szabályt, hogy míg minden kérdés teljesen tisztába nem hozatik, addig a' visszabályozási munkálathoz a' kölcsönpénztárból segedelemmel nem járul.

Belátta azonban a' központi választmány, hogy valamint a' társulat erős és ingatlan hitele ezen megelőző eljárás szigorú megtartását követeli, ugy ha ehhez a' már mult évben megkezdett munkáknál is ragaszkodnék, a' legkedvezőbb esetben 10 hétig nyulható munkaidő lepereg, míg t. i. a' fen leirt eljárást bevégezni teljesen lehetlen. Ezért azon alternativába jutott, vagy lemondani a' munkáltatás ohajtásiról, 's meghiusítani annyi reményt, vagy ez csetre kivételes szabályokat fölállítani.

Az e' fölötti vitatkozás közben merült fel a' sokaktól el nem értett vagy balramagyarázott garantirozó szerződvények eszméje. T. i. miután a' központi választvány elengedhetlen

szabály gyanánt állította fel, hogy pénzt a' rendelkezése alatti kölcsön pénztárból egyáltalában nem ad ki, ha csak helyébe teljes érvényességű kötelezvényt nem tehet le szekrényébe, nem maradott fen más mód, mind a' megkezdendő munkálatok hasznáiban legközelebb érdekelt főbirtokosoktól megkivánni a' pénzbefektetés garantírozását addig, míg a' fenleirt eljárás bevégezhető leend, 's az ezért kezeskedő szerződvények fölöslegessé válnak.

Prókátori országban, hol a' törvények végrehajtása iránti scepticismus annyira lábra kapott 's — valljuk meg az igazat — nem egészen alap nélkül, igen óvatosan kelle lépni a' központi választványnak is, melly a' kölcsönadott pénz biztos befektetéséről a' hitelező házak irányában a' legsúlyosabb erkölcsi felelősséggel tartozik, 's mellynek a' társulat hitelét kockáztatni semmi áron nem szabad.

Tisztába akart ezért jöni az iránt: vajjon helyeznek é az illető érdekelt birtokosok a' törvények biztosítékiban teljes bizodalmat 's bátorságot? mert ha igen, akkor az érdekelt főbirtokosok nem fognak vonakodni a' megkivántató költségek előleges garantírozását elvállalni, azon meggyőződésben, hogy van a' törvényekben elegendő biztosíték azt a' többi érdekeltől is fölvetetni. Ha pedig e' garantírozástól vonakodnak, intés leend vala ez a' központi választványnak, hogy a' fenleirt teljesen biztosító eljárás nélkül a' pénzt ne adja ki; mert hisz hogyan kívánhatni józanul, hogy a' melly törvények alapjain az érdekeltek nem merik pénzeiket kockáztatni, azon a' központi választvány idegen hitelezők pénzeit vesse kockára?

Próbakő volt ez tehát, mellyen a' központi választvány az érdekelt birtokosoknak törvényekbe vetett bizodalmaról szerzett meggyőződést; — és ez örvendetes eredményeket mutatott mindenütt; — másfelől miután a' már végbevitt munkáknál megszűnik azon erkölcsi ösztön a' szükséges kölcsön behajtására nézve, mi a' fölállított eljárásban a' központi választványt a' vidéki társulat erélyes munkálkodására nézve biztosítja, midőn t. i. a' czélba vett munkához pénzzel addig nem járul, míg a' költségvetési eljárás teljesen befejeztetik; ezen garantialis szerződvényekben épen e' részről nyer a' központi választvány megnyugtatót, mert az illető garantírozóknak, vagy ideiglenes kezeseknek szoros érdekében áll a' költségvetési eljárást minél erélyesebben keresztülvinni és sürgetni, mi által a' kezesség terheitől szabadulnak. Mit a' tapasztalás — mint már elmondhatjuk — teljesen igazolt. —

Hátra volt még a' társulati ügy beligazgatási ága, minek helyes 's határozott rendezése nélkül a' legüdvösebb szabályok is irott malaszt maradnak.

E' körül érezte a' központi választvány, hogy önmaga felelősséggel tartozván a' társulat nagy egyeteme irányában, neki is felelősségben kell keresni a' végrehajtás biztosítékait. A felelősséget pedig hasztalan kereste volna testületek önkénytelen működéseiben, ezt csak kötelezett személyek 's fizetett tisztviselőkben találhatni fel; e' célra minden vidéki társulat körében bizonyos hivatalokat vélt felállíttatni, melyekre bizonyos határozott körben a' társulati egész ügyvitel terhe felelőség mellett ruháztatik.

És itt fejtegetve az ügyvitel külön ágainak természetét 's terjedelmét, úgy látta a' központi választvány, hogy azok kezelését külön tisztviselőkre kell bizni; mert csak az ügy kárával 's a' kellő ellenőrség feláldozásával volt volna létesíthető, hogy az ügyvitel külön ágai egy személyre bizassanak. Ezért mivel a' központi választmány is saját körében a' központi igazgató által kormányoztatja a' társulat ügyeit, az igazgató főmérnök a' vizmunkálat technikai ágát vezérli; végre a' központi pénztárnok az egész pénzügyi kezelést tartja evidentiában; a' vidéki osztályoknál is ezen központi tisztviselőknek megfelelő hivatalokat kelle a'

vidéki igazgatóban,

osztálymérnök és segédeiben

's osztálypénztárnokban

fölállítani, kiknek egybevágó és szigorú felelőség által biztosított eljárásuk teszi a' társulati ügyet mozgásba. Ezen vidéki hivatalnokok a' szabályozási munka sajátképeni végrehajtói, kik a' vidéki választvány folytonos befolyása 's ellenőrsége mellett működnek 's mindezzel, mind a' központi választványnyal folyvást leveleznek 's hivatalos jelentéseiket a' munka fejlődéséről hetenkint, a' pénztárak állapotáról pedig havonként beküldik.

Ezen hivatalnokok közül az osztálymérnököt egyenesen a' központi választvány nevezi ki; az igazgató ellenben csak befolyásával 's megegyezésével választatik; a' pénztárnokot a' vidéki választvány nevezi ugyan ki, de a' központi választvány elibe adatnak a' biztosító oklevelek megbírálás végett. Mind ezen tisztviselők engedetlenség vagy hanyagság esetében a' központi választvány által elmozdithatók, a' vidéki társulatosztály pedig illy esetben más választást tenni köteleztetik. 'S ez máskép nem lehet, ezt már a' debreczeni nagygyűlés elismerte sőt elhatározta, hogy a' központi választvány,

miután a' végrehajtás terhét felelősség mellett hordozza, maga választja meg függetlenül azon orgánokat, melyek által működik; e' helyett a' központi választvány örömet engedett a' vidékek befolyásának tért, de fentartotta önbiztosítására az elmozdítás jogát ott, hol ezt az ügy tekintete kívánja.

Meghatározta ezután ezen vidéki tisztviselőknék minden viszonyait, fizetéseiket megállapította, és számukra kimerítő utasításokat készített; miket hosszas lenne itt kifejtteni.

Végre nem felede a' központi választmány figyelmét a' dolgozó osztálynak hajlékkal 's élelemszerekkeli ellátására, a' lehető betegek ápolatására, kellő fegyelem fentartására is kiterjeszteni, 's ezekről, mennyiben köréhez tartozott, intézkedett 's ebben rendezési munkálatát bevégezve eljutott azon ponthoz, mellyen a' szép jövődőt ígérő szellem megtestesítését kelle megkísérteni.

Miután a' központi választvány a' társulat pénzügyi és belgazgatási tárgyait rendezte, hátra volt még a' Tiszavölgy-szabályozás technikai rendszerére nézve állapotásra jutni 's elhatározni azon műtani elveket, mellyek szerint a' Tiszavölgy rendezendő leszen.

És a' központi választvány megbízatásinak ez volt legnehezebbike. Mert a' sok jó szándék e' téren is olly tervbőséget juttatott az érdekelt közönség elibe; annyi vérmes reményt 's aggodalmakat kelesztte különböző vidékeken, hogy a' nagy várakozások mindenestre lehangolva fogják magokat érezni, látván, hogy a' központi választvány tapasztalt férfiu 's elismert tekintély utmutatását követve a' l e g e g y s z e r ü b b é s l e g b i z t o s a b b rendszert fogadá el; miután több vízmérnöki kapacitás kijelenté, hogy mindazon nagy tervek olly ábrándos javaslatok, mellyek a' „tudomány elveivel 's a' tapasztalat tanácsival egyenesen ellenkeznek.“ —

Már a' közönség kezében van lombard-velencei cs. k. építési főigazgató 's a' vaskorona rend vitéze Paleocapa Pétertől: „Vélemény a' Tiszavölgy rendezéséről.“ E' munka tételeinek egyszerű 's ellenállhatlanul meggyőző okszerűségével meglepte a' központi választványt; látta ez világosan, hogy földadata nagy, de egyesült akarataknak létesítésben nem nehéz; látta, mikép a' Tiszavölgy rendezése körül helyes sorozatban fekszik a' siker titka; látta, hogy sokat markolva egyszerre, keveset fogna elérhetni 's hogy sajátkép azt kell munkába venni először, a' mi már érezt bajt orvosol 's hagyni a' jövődőknek, mit az intézhet

el csak biztosan. Életben látta maga előtt Colomb híres tojását, mert midőn a' művész felmutatá a' kérdés utolsó elemeit, a' megoldás egyszerűsége bámulattal hatotta meg a' központi választványt. —

Valóban meg is győződött a' központi választvány, hogy az ügy philosophiai helyes felfogása óhat meg balfogásoktól inkább, mint technikai jártasság. Mert azonnal világos lőn, hogy az elérendő czélok helyes sorozata határozza el a' munkálatok rendszerét és sorát is. Balgaság lenne például rétöntözési munkálatokrul gondolkozni, míg réteink folyvást viz alatt hevernek; hajózásról, míg a' Tisza árvizei egész tengereket képeznek a' Tiszavölgy rónáin; 's csatornákról, míg az anyafolyó szabadon kalandozik szerteszét. A' kérdés tehát az volt: mi sajátkép a' Tiszavölgy birtokosainak főérdeke? mi az elsőszükség?

Természetesen nem egyéb, mint azon roppant, majd 200 nszög mérföldnyi tér megmentése az árvizek rongálásaitól!

Melly uton érhető el ez? volt az egyszerű kérdés.

Tán csupa átvágások által? nem, felel a' tudomány.

Vagy csupa csatornázás által? nem — felelte ismét a' technika.

Töltések által? bizonyosan, mert ez világkezdet óta máig a' legbiztosabb védezköz.

Tehát ne legyenek átvágásaink és csatornáink? Sőt inkább, csak helyes sorozatban. Első czél a' roppant ártér kiszárítása, ez pedig csak töltések által történik legegyszerűbben, leghamarabb és legolcsóbban. Töltéseknek az átvágások és csatornák mellett is készülni kell 's azért a' töltésezés a' szabályozás alphája. — De ne véljék az érdekeltek, hogy ezen elv egész makacs szigorral állítatott volna fel bármellyik tervező által, sőt a' folyónak kijavitása hol kívántatik, töltések és átvágások egyesült használatával ajánlatik.

És ez az, miben némi különbség létezik a' P a l e o c a p a P é t e r és néhai V á s á r h e l y i P á l tervei közt, kik mindketten átvágásokon és töltésezéseken javasolják kezdeni a' szabályozás munkáját azon eltéréssel, hogy ez utolsó az átvágások sikerére helyezi a' fősulyt 's ezért 101 átmetszést; az első pedig a' töltésekre 's ezért csak 15 átvágást ajánl; átengedve a' többieknek megtevéletét akkorra, midőn a' töltések közé korlátolt folyó erőteljesebb munkálkodásaiban biztosabb utmutatást adand az átvágások pontjaira nézve. —

Most a' Tisza folyó minden korlát nélkül szertekalandozván, a' völgy rónáin, szétterülésében erejét veszti; mihelyest szabályos távolságu töltések közt fog folyni, az egybeszorított folyónak mun-

kalkodása azonnal erőteljesebb és szabályosabb leend. A' töltéseken tul enyészni fognak a' nagy kiterjedésü lápságok 's a' mi mocsárok még maradnak, azoknak fekvési viszonyai a' már szabályosabb folyóhoz önként kitűnnek 's megkezdetnek a' lecsapolási és szükséghez képest csatornázási munkálatok a' dolgok természetes fejlődésében. Mig a' töltések közé szorított folyónak munkálkodása eredményeiről tapasztalati adatok nem vezérlik a' vízmérnöki számításokat, minden elhamarkodott lecsapolási és csatornázási calculusok bizonytalanok és sok költségpazarlásba sodorhatnak az érdekelt birtokosokat 's nehéz felelet terhével sujthatnak a' központi választványt, és — Ezért

Ha ki kezébe veszi a' fenérintett munkácskát 's hozzágondolja még azt is, mennyire kelle a' központi választványnak arra is figyelmezní, hogy a' költségben részesülö tiszavölgyi birtokosak rögtön érezzék a' tett munkálatok áldását 's a' társulat maga nyujtsa kezeikbe az alapot, miből megtérítést követel, azonnal eligazodik a' szabályozási rendszer megállapításának indokai felől. —

Ezek szerint a' társulati ügy elméleti ágával tisztába jövé a' központi választvány, azon ponthoz jutott el, hol azt tetteleg mozgásba kell hozni; előbb azonban gondosan kiválasztani a' pontot, mellyen a' nagygyűlés határozata szerint a' legnagyobb baj lenne orvoslandó, hogy éppen ott tétessék az első kísérlet is, hol a' legnagyobb teherviselés iránt a' legnagyobb érdekelttség nyilatkozik a' központi választvány által fölállított elvek és föltételek elfogadásáról. Ezen fő pontok kijelelése körül a' technikai osztálytól vett utmutatást.

E szerint a' Tiszafolyó főbaja azon nagyszerü kitérésnél van, melly Vásáros-Naménytől kezdve Csapnál éri el legtávolabb csucsát, hol a' folyó rendszeres vonulatától egészen éjszaknak veszi folyását 's egész mentében leglassubb. Ezen pont vont a' tehát legelsőben is a' központi választvány figyelmét magára; de a' műértők egyezö nézete szerint e' helyen a' partviszonyok le alig győzhető akadályai miatt gyökeres orvoslásról még most szó sem lehet; azért kénytelen volt a' központi választvány más pontot kijeleltetni, hol nagyobb szerü munkálat-tétel ajánltatik. Illyennek nyilváníták a' műértők a' tiszadobi pontot; hol a' folyó igen sűrű kanyargásai miatt szinte annyira meglomhul, hogy a' felül fekvö vidéket mindkét parton mocsárokká változtatta. Itt három nagyobb szerü vonal kísértetett meg a' L ö k, — D a d a, — és D o b-S z e d e r k é n y i folyórövidítés és töltések. A két első, midő a' hely-

szinényi vizsgálatokból kitünt, hogy részint a' part rendkívüli magassága, részint az a' melletti térség több ezer ölet tartó mélysége 's posványossága majd lehetlenné teszi a' célbavett nagyobb-szerű igazítást, végre kénytelen volt a' központi választvány a' Dob-Szederkény közti töltés és átvágás tervét elfogadni 's ott megkísérteni az illetőkkel a' felállított elvek alkalmazását. —

E' célból a' központi választvány fölhívására gróf An drás-sy Gyula a' tiszadobi osztály elnöke augusztó 24dikére egy-behija azon társulat tagjait, kik is nagy számban teljhatalmu megbízatásokkal ellátva megjelennek.

A' központi választmány és a' tiszadobi osztály közös ülésében elnök gróf ö nmlga előterjeszteti az egész rendezési munkálatot minden csatolványaival 's ezek közt felolvastatja a' garantialis szerződvény javaslatát is 's fölhija a' tiszadobi osztály érdekelt birtokosait azok iránt lehető észrevételeiket akár ezen közös, akár külön tartandó ülésekből a' központi választványnak eléadni, hogy mivel még tetteges gyakorlatba vétel által az egész föllállított rendszer figálva nincs 's a' munkálkodott központi választvány teljes számban még együtt van, a' netalán szükséges és kívánt módosításokat megtegye. Azonban a' tiszadobi osztály részletesen kihallgatván az egész eljárási rendszer tervét egyhangulag nyilvánítá, miszerint azok teljesen kielégítők 's azok elfogadására 's alkalmazására örömmel kész; sőt a' felolvasott szerződvényben is teljesen megnyugszik, csak a' garantírozó összeg aránya iránt kíván saját körében tanakodni. Hol is miután a' főtiszt. egri káptalan lelkes képviselője Lé v a y S á n d o r apát 's a' társulati osztály buzgó és erélyes elnöke gr. András-sy Gyula az első 50, a' másik 30 ezer pengő forint biztosítás elvállalásával megkezdék az aláírást, csakhamar vetélkedve aláíratott a' kívánt összeg; 39 ezer frt. sz. k. Debreczen városnak, Semsey és gr. Desewffy családoknak hagyatván biztosítandó összegül, miután kijelentették, hogy ebben részesülni ohajtanak. Azóta Debreczen város 25. Semsey család 16, gr. Desewffy Emil 5 ezret irt alá 's így több biztosított már, mint a' megkívántató összeg. —

Példában látta tehát ez által a' központi választvány, mikép föllállított elvei vizshangra találnek 's az illetők megnyugvását 's kész elfogadását megnyerik. Ezért miután minden szükséges intézkedést a' tiszadobi társulat választványával együtt megtett, hogy a' munka Tiszadobon minélelőbb megindittassék 's érezvén az idő sebes haladását, hogy a' minden oldalról tóduló várakozá-

soknak annál biztosabban megfelelhessen, két részre osztá magát. Egyike Polgárról a' Tisza folyón lefelé, másika Tisza felvidékére utazván, hogy az ottani társulatoknál az idén még ohajtott munkálatokat a' megállapított rendszer szerint rendezze 's elintézzze.

Ez a' rendezés története azon pontig, midőn a' t i s z a d o b i társulat körében a' megállapított szabályok életet nyervén a' központi választvány két osztályra szakadt, mellynek egyike gr. Széchenyi István ő n m g a vezetése alatt Paleocapa Péter és Sasku Károly mérnökök kíséretében az altiszai vidékekre; másika Szentiványi Vincze ő m g a elnökte mellett Keczkés Károly társulati főmérnökkel a' feltiszai részre tért ottan az osztályokat rendezni 's ha a' szabályok szerint alakulnak 's a' kitűzött föltételeket teljesítik, azokat szükségességgel ellátni a' rögtön megindítandó szabályozási munkához.

P o l g á r r ó l t e h á t ő n m g a T i s z a f ü r e d r e m e n t, hol összegyűjtve azon ottani közbirtokosságot az általok határukon sűrgtetett átmetszést a' hely színén megtekintvén, miután a' társulati szabályok egész készséggel elfogadtattak 's az átmetszési terv a' helyszínen is helyeseltetett, a' tiszafüredi közbirtokosságnak az általa kívánt csekély pénzsegély a' központi választmány által azonnal megadatott, szigoruan megtartatván a' felállított garantialis föltételek.

I n n e n T i s z a b ő r e m e n t ő n m g a, ott a' h e v e s i társulattal tudatandó az eddigi munkálkodások eredményeit 's őket alakulásra és hasonló munkásságra fölhíni. Azonban az igen rövidre szabott idő miatt a' hevesi társulatnak csak kis része jelenhetvén meg, azok előtt felolvastatá a' központi választmány jegyzőkönyveit; e' gyűlekezetben azonban annyira eltértek még akkor a' nézetek, hogy minden eredvény nélkül valánk kénytelenek az annyi készséggel váró szentesiekhez sietni.

S z e n t e s é s C s o n g r á d saját erejökön kívánván még az idén megindítani a' szabályozási munkát, miután az ohajtott töltés-vonal a' megállapított tervhez képest a' helyszínen megvizsgálatott 's annak végbehajtására a' felhatalmazás megadatott, Szegedre idéztetett be, a' társulati rendezés iránt a' szükséges intézkedések megtétele végett. Ez okból

S z e g e d r e m e n v é n ő n m g a a' csongrádi társulat tagjait összegyűjté, hol a' csongrádi társulat ő n m g á n a k h a t h a t ó s k ö z b e n j á r á s á t k é r t e f e l a n n a k k i e s z k ö z l é s é r e, hogy csanádi püspök ő n m g a a' már munkába vett töltésvonallal, melly a' Maros jobb partjától keresztben a' makói és földéaki urodalmat körülveendi, hagyjon fel,

's inkább csatlakozzék és egyesüljön a' csongrádi társulathoz, 's egyesült erővel vigyék a' töltést a' Maros jobb partján le a' torkolatig, onnan pedig a' Tisza bal partján fel a' holdmező-vásárhelyi keresztöltésig. Püspök ő nnga nemcsak hajlott egész buzgósággal elésegíteni a' közös czélt, sőt a' csongrádi osztály gyűlésében rögtön maga megjelent, 's kijelentvén a' központi választmány fölállított elveibení teljes megnyugvását, megígérte sikeres közbenjárását a' földéaki urodalom birtokosainál is. Így miután püspök ő nnga buzgó 's kész csatlakozása által a' csongrádi társulat ereje tetemes gyarapodást nyert, megtétettek a' társulati ügy beligazgatására nézt a' kellő intézkedések, és Szeged városnak a' kívánt 40 ezer pfrint segély megadatott.

Innen a' Bácsmegyében keblezett kir. kor. kerületben jelent meg ő nnga 's egybehiva Ó-Becsére a' kerület érdekelt birtokosait, velök tanácskozott az ott még az idén megindítandó munka iránt. Azonban a' tulparton levő torontálmegyei töltésvonalok kérdése egyáltalában nem mutatván kilátást, hogy ez még ezidén 's békés uton tisztába hozathassék, kénytelen volt az annyi készséggel buzgó 's nagy munkás erővel ellátott kerület ezidénre minden munkáltatástól elállani, míg ama nehéz kérdések magok utján elintézhetők lesznek lehető legrövidebb idő alatt.

Végre ő nnga a' Csajkás kerület katonai előljáróit is fölkereste Tittelben 's miután azoknak a' tiszai mozgalmak mibenlétét előadta azon kerület előljáróit is fölhevén csatlakozásra 's azoktól is buzgóan fogadtatván, megígérék, hogy a' csatlakozásra szükséges felsőbb engedélymegnyerésért azonnal lépéseket teendnek. — Ezzel a' központi választmány altiszai osztálya rendezési utját bevégzette.

A' központi választmánynak felvidékre küldött osztálya ott négy külön társulatot rendezett u. m. Ondova 's Tapoly vidékén, Bodroglközön, Hegyallján és Szabolcs felvidékén; mellyek közül a' hegyalljait kivéve mindenik megkezdette a' mult év folytatában még munkálatait.

Bevégeztvén a' központi választmány munkálkodását a' vidékek körében, Pesten a' központi igazgatásról gondoskodott 's felállította a' központi igazgató hivatalát 's azóta a' rendezési munkálatokra fordította gondoskodását, mellyek részletesen fognak a' t. gyülekezet elibe terjesztetni.

Hátra van még, hogy az első évi munka eredményeiről, csak egyszerűen értesüljön a' t. gyülekezet, mert hol az ásó és kapa

forgása volt fő gond, várni sem lehetett, hogy a' rögtönzött ügyviteli rendszer egyszerre kellő vágásba tegye a' dolgokat. Ezért az adatok hiánya, a' kezdet első nehézségei minden megállható számlási analysisist lehetetlenné tesznek, azonban azt mégis külön puszta tudomásul elő fogom terjeszteni a' tisztelt gyülekezetnek bár hiányosan is.

A' munka eredményei ezek :

Ondova-Tapoly vidék készített töltést 840 folyó ölet, e' mellett a' megye által ásott csatornának egész hosszában egy vezérárkot ásott 's a' csatorna folytatását is megkezdette.

Felső Szabolcs készített töltést 28 folyó ölet.

Bodrogköz készített töltést 263 folyó ölet 's e' mellett árkot töltetett be.

Tiszadobi társulat készített töltést 1895 folyó ölet 's betöltött hat nagy fokot.

Szentes város készített töltést 1900 folyó ölet, jobbadán elkészítette.

Szeged város készített töltést 2936 folyó ölet 's több fokot betöltött.

Tiszafüred kiásott csatornát 415 folyó ölben, hol az ifju Tisza már foly is.

Készült ezek szerint 7862 folyó öl töltés és 415 f. öles átvágás. — Ennyi az első évi munka credvénye, mi, hogy nem nagyobb szerű, a' központi választvány készségén nem mult, de a' dolog első kezdetkori természetes nehézségein. —

Központi igazgató.

for the first time, and the first time in the history of the world, that the people of the East have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West.

A number of important works have been published in the Chinese language, and a number of important works have been published in the Chinese language, and a number of important works have been published in the Chinese language.

The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West. The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West.

The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West. The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West.

Кордонный истребитель

The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West. The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West.

The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West. The Chinese people have been able to see the world as it is, and not as it is represented to them by the missionaries of the West.

A' tiszavölgyi társulat alapszabályai.

I. Fejezet.

A' társulatról.

1. §. Tiszavölgyön vizszabályozási czélokra alakult társulatok egy társulatba olvadnak össze, mellynek neve: „**Tiszavölgyi Társulat**“; ez ezentúl egy és oszhatlan.

2. §. A' társulat czélja a' Tiszavölgyet akkép szabályozni, hogy folyóinak káros kiöntései a' lehetőségig megszüntessenek, mocsárai kiszárittassanak; sőt vizei mindennemű hasznosítás által a' mezőgazdaság és mennyiben a' közállomány által továbbra is gyámolítatnék a' kereskedés főszközvévé váljanak.

3. §. Az illetén szabályozás költségei az eszközrendő jobb-lét 's nyerendő haszon arányában a' törvény értelméhez képest minden tiszavölgyi birtokost terhelik, akár lépett az a' társulatba akár nem.

4. §. A' költségkivetés vagy teherviselés arányát a' törvény szabja ki; annak mértékén túl senki sem terhelhetetik, akár lépett a' társulatba akár nem.

5. §. Az út, melly a' fentebbi czélok elérésére választatott — a' társulati, mihez képest a' tiszavölgyi társulat a' kormány pártfogása alatt 's törvényes fölügyelete mellett saját ügyeit önmaga kormányozza 's vezeteli kitüzött czélai felé.

6. §. Ezen jognak valamint minden elönyöknek miket a' társaság egyeteme a' teherviselés könnyehbsége vagy más tekintetben képes szerezni, csak azok részesei, kik a' társulati szabályok értelmében jogképesek; t. i. vagy önkénytes vagy kényszerített uton a' társulat terheiben már részesültek; mások azokból kizáratnak.

7. §. A' társulat ügyvitele három egybevágó határozott körben együtt munkáló testületre bízatik. Ezek

- a) A' társulat egyetemét képviselő nagy gyűlés.
- b) A' központi választmány.
- c) A' vidéki osztályok testületei.

II. Fejezet.

Az országos közlekedési bizottmány viszonyáról a' társulat irányában.

8. §. Az országos közlekedési bizottmány saját köréből küldendő tagjai által a' nagy gyűléseken gyakorolja az 5. §-ban említett törvényes felügyelést 's az eszközli a' közigazgatás folytonos pártfogását. Mihezképest a' társulat elnöke által az országos közlekedési bizottmány elnökének a' nagy gyűlések határideje, mindig előre hivatalosan tudtul adatik.

9. §. Az országos közlekedési bizottmány a' fenebbi §-ban foglalt törvényes felügyelését a' helyszineni szemlélet által is tettségére szerint gyakorolhatja.

III. Fejezet.

A' nagygyűlésről.

10. §. A' tiszavölgyi társulat egyeteme minden öt illető jogok egész özvegét a' képviselő nagygyűlés kezeibe teszi le, melly ennélfogva a' társulat ügyeiben teljes hatalommal intézkedik.

11. §. Áll pedig a' nagygyűlés következő tagokból:

- a) Központi választmány tagjaiból, kik ott is határozó szavazattal bírnak.
- b) Az eddig már beírott, vagy ezután alakulandó, 's a' nagygyűlés által elfogadott vidéki osztályok 3 képviselőiből, kik a' központi választmány köréből nem választhatók.

12. §. Az így rendezett nagygyűlésben a' fenebbi tagok egyenlő szavazattal ruháztatnak fel. A' többség dönt.

13. §. Nagygyűlésben a' társulat rendes elnöke vagy al-elnöke, vagy ezek hiányozván az elnökül, kit erre a' központi választmány köréből a' nagygyűlés hí föl.

14. §. Nagygyűlés évenként egyszer mulhatlanúl tartandó; idejét és helyét a' központi választmány jeleli ki, 's hazaszerte körözteti.

15. §. Nagygyűlésekben a' tárgyalási sorozatot 'a központi választmány terjeszti elő, ezenkívüli tárgyak a' nagygyűlés által nyernek napi rendet.

16. §. Nagygyűléseken a' tagokon 's a' társulat tisztviselőin kívül is kiki hallgatólag vehet részt, kinek a' központi választmány erre engedelmet ad.

17. §. A' nagy gyűlés hatásköre 3 osztályra szakad u. m.

- a) választás,
- b) felügyelet,
- c) egyenes intézkedés.

A' nagygyűlés választási köre.

18. §. A' központi választmány tagjait minden 3 év elteltével tekintetbe véve a' külön vidéki osztályok kellő képviseletét, a' nagygyűlés választja meg,

19. §. A' választás titkos szavazás által történik.

20. §. Választás alá, — kivéve a' lemondás esetét, — nem jönnek a' társulat két elnöke, valamint minden hivatalnokok, kik, mint a' központi választmány működő orgánjai, mindenkor egyedül az által nevezetnek ki. —

21. §. Központi választmányba választhatók a' társulat minden tagjai, ugy szinte a' központi választmány lelépett tagjai is.

22. §. A' központi választmány tagjainak minden három év végével való új választása az ezen időre eső nagygyűlésnek utolsó tárgya; mellyben a' lelépett választmányi tagok még szavazattal bírnak a' választásban is.

A' nagygyűlés felügyeleti köre.

23. §. A' központi választmány eljárása minden ágairól a' nagygyűlésnek saját hivatalnokai által számol. A' központi igazgató ugyanis a' végrehajtó eljárást, az igazgató főmérnök a' műtani, a' központi számvevő a' pénzügyi állapotokat részletesen terjesztik a' nagygyűlés elébe.

24. §. A' nagygyűlésnek az ügyvitel gyakorlati ágaiban, a' körülményekhez képest teendő határozatai azontulra kötelező rendeletek gyanánt tekintendők.

A' nagygyűlés intézkedési köre.

25. §. A' nagygyűlés határozza meg a' módot a' szükséges tőke beszerzésére. Kölcsönvételle, 's annak mennyiségére egyedül az ad felhatalmazást. Föltételeire nézve kötelező utasítást szab.

26. §. A' szabályozási tervek lényege iránt törvény értelmében a' nagygyűlés intézkedik; azt illeti a' külön szabályozási tervek közti választás.

27. §. A' vidéki osztályok számát és terjedelmét a' nagygyűlés szabja ki, valamint a' szükség úgy hozván magával a' képviselő arányát az rendezi.

28. §. Ujabb társulatok alakulván olly vidékeken, hol eddig még rendezett vidéki osztály nem létezett, azoknak a' nagygyűlés ad képviselői jogot, 's annak arányát az szabja ki.

29. §. Azon pénzüszvegekről, mellyeket a' társulat a' tagok részvétén kívül közalapokból nyer, az ajánlás értelmében, a' nagygyűlés rendelkezik.

30. §. A' központi választmány és vidéki osztályok közt a' végrehajtás körében felmerülő kérdéseket, 's nehézségeket a' nagygyűlés intézi el.

IV. Fejezet.

A' központi választmányról.

31. §. A' központi választmány áll:

a) A' társulat elnöke, alelnöke 's annyi tagokból a' mennyi vidéki osztály van, ezek fejenként határozó szavazattal bírnak.

b) A' központi választmány hivatalnokaiból, kik csak tanácskozó szavazattal ruháztatnak fel, kivéve ha valamelyik egyszersmind megválasztott központi tag volna.

32. §. A' központi választmány ülései mindenkor zártkörűek.

33. §. A' központi választmány üléseinek helye rendszerint Pest.

34. §. Érvényes intézkedések tételére 5 tag jelenléte szükséges; a' többség dönt.

35. §. Üléseiről a' központi választmány pontos és két jelen volt tag által hitelesített jegyzőkönyvet visz, mellyben a' jelen voltak nevei följegyeztetnek; jegyzőkönyveit mindenkor a' nagygyűlés bírálata alá terjeszti.

36. §. A' központi választmány minden év végén november vagy december hónapban gyűlést tart, mellyben a' következő évre a' teendő munkákat, azoknak sorozatát kiszabja. E' gyűlést az elnök minden vidéki osztálynak tudtul adja, kik ekkor igazgatóikat, 's osztálymérnökeiket felküldik a' vidékek érdekeit képviselni. Ezek azonban döntő szavazattal nem bírnak.

37. §. A' központi választmány tagjai az ülésekben részt venni kötelezettek, ki közülök egy éven át semmi részt nem vesz, tetteleg kilépettnek tekintelik 's helye betöltetik.

38. §. A' központi választmány hatásköre szinte három osztályra szakad, u. m.

- a) választás,
- b) felügyelet,
- c) egyenes intézkedés.

A' központi választmány választási köre.

39. §. A' központi választmány a' társulat központi hivatalnokait, azoknak segédeit 's az egész központi személyzetet függetlenül maga választja meg, 's azokkal fizetések vagy béreik iránt szerződik.

40. §. Saját körében akár halál vagy visszalépés, akár a' fenebbi 37. §. értelmében hiány támadván a' rendes választó gyűlésig azt titkos szavazattal a' központi választmány egészíti ki.

41. §. A' vidéken munkálódó mérnöki személyzetet az igazgató főmérnök előterjesztése után egyedül 's függetlenül a' központi választmány nevezi ki.

42. §. A' vidéki igazgatókat, a' mint központi testületnek az egyes osztályok körében működő hivatalnokait, a' központi választmány nevezi ki; mindazáltal a' vidéki osztály választmányának legalább 4 személyre terjedő kijelélése után.

43. §. A' vidéki pénztárnok biztosítéki okleveleit a' központi választmány bírálja meg, 's ha a' felállított rendszabályoknak nem felelnének meg, a' választást visszautasíthatja.

44. §. Ha a' vidéki hivatalnokok bármellyike kiszabott kötelességeiben nem járna el, vagy a' központi választmány rendeleteinek ellenszegülne, avagy annak teljesítését akár szándékosan akár hanyagságból elmulasztaná, a' központi választmány ezt kiküldetés útján is ha szükség megvizsgáltván, az illy tisztviselőt hivatalától azonnal elmozdíthatja, 's a' fenebbi §-ok szerint mást nevez, vagy a' vidéki társulat körében új kijelélést vagy illetőleg új választást rendel. —

A' központi választmány felügyelési köre.

45. §. A' központi választmány nemcsak a' társulat központi hivatalnokainak, de a' vidéki osztályok választmányainak 's tisztviselőinek eljárására fölügyel, azokhoz kötelező rendelvénye-

ket bocsát, 's eljárásaikról 's az ügyvitel minden ágairól számot vesz.

46. §. A' végrehajtás külön ágairól a' vidéki igazgató, osztálymérnök 's pénztárnok kivatalos jelentéseiből tudomást nyer; annak miben létéről a' központi igazgató szemléletei által felvilágosítást szerez; sőt szükség esetében saját köréből megbízandó küldöttség által a' vidékeken fölmerülő nehézségeket megvizsgáltatja 's elintézi.

A' központi választmány intézkedési köre.

47. §. Általánosan mindenről, mit a' társulati ügy sikere megkíván, intézkedni a' központi választmány köréhez tartozik, kivéve azt, mit a' társulat egyeteme a' nagygyűlés teenndöiül a' III. fejezetben kijelelt.

48. §. Egybehangzólag a' 26-dik §. rendeletével törvényértelmében megállapított tervek részleteiről a' központi választmány intézkedik, 's azok a' vidéki társulatok kihallgatása után elibe terjesztetnek föl.

49. §. Az ügyvitel minden ágaiban a' végrehajtás a' központi választmányt illeti; ehhez képest mind az eljárás rendére nézve, mind a' központi 's vidéki hivatalnokok számára adandó hivatalos utasítást a' központi választmány készíti 's a' szükséghez képest módosítja.

50. §. A' központi választmány rendeletei a' vidéki társulatok irányában kötelezők; azokról csak a' nagygyűlésnek számol, 's minden intézkedéseiről egyedül annak irányában felelős.

V. Fejezet.

A' vidéki osztályokról.

51. §. A' vidéki osztály áll: az eddig rendezett, vagy czután a' 28. §. értelmében alakulandó társulati osztályok körében bíró 's a' 6-dik §. értelmében jogképes társulati tagok özvegeből.

52. §. A' vidéki osztály szinte, mint a' társulat egyeteme, közületeket tart, 's tisztviselői által működik.

53. §. A' vidéki osztály közülésében annak elnöke vagy alelnöke, 's ezeknek akadályoztatása esetében a' vidéki választmány azon tagja elnököl, kit erre a' gyülekezet fölker.

54. §. A' vidéki osztályok közületeiben határozó szavazattal bírnak mindazok, kik mint a' 6-dik §. értelmében a' társulat tagjai azon vidéken érdekelve vannak.

55. §. A' vidéki osztály közüléseire nézve mindazon szabályok megtartandók, mellyek a' társulat nagygyűlését érdeklőleg az alapszabályok 14-dik, 15-dik és 16-dik §-aiban foglaltatnak; a' központi választmány helyét itt a' vidéki választmányok pótolván.

A' vidékek munkálkodási köre hasonlag 3 szakaszra oszlik, u. m. választás, fölügyelet, 's intézkedés.

A' vidéki osztály választási köre.

56. §. A' vidéki osztály saját elnökét, 10 tagból álló választmányát, titkos szavazattal önmaga választja meg; alelnököt a' vidéki választmány köréből az elnök nevez. — E' választmányban érvényes végzések hozatalára 5 tag jelenléte szükséges.

57. §. A' vidéki osztály választmánya teszi a' 42. §. értelmében az igazgatói kijelélést, választja meg függetlenül a' pénztárnokot, jegyzőt 's ügyvédet, 's azoknak fizetéseiket, kikről a' központi választmány nem rendelkezett, kiszabja.

58. §. A' vidéki osztályok választmánya és elnöke 3 évenként megújittatik, hivatalnokai pedig csak szándékos mulasztás, hanyagság, engedelmesség, 's hűtelenség eseteiben elmozdíthatók, megtartatván e' részben a' fenebbi 44-dik §. szabályai.

A' vidéki osztály felügyelési köre.

59. §. A' vidéki osztályok' elnökeik 's választmányaik által saját körükben az ügyvitel minden ágaira nézve ellenőrség gyanánt ügyelnek föl; minden kötendő alkukhoz a' vidéki osztály tagjaiból ellenőroket rendelnek, kik azon alkuk kötésébe határozólag befolyanak; elmaradásuk azonban a' végrehajtást nem akasztja fen.

60. §. A' vidéki osztály saját hivatalnokaitól rendes tudósításokat vesz; mi által a' társulati ügy kezelését megszakadás nélkül figyelemmel kíséri.

61. §. A' vidéki pénztárnok számadásait 's pénztárát havonként megvizsgáltatja, 's a' pénztár tiszta 's szigorú kezelésére felügyeltet, 's arról valamint az ügyvitel minden ágairól a' közülésnek kimutatást készít.

A' vidéki osztály intézkedési köre.

62. §. A' társulati ügyek végrehajtásának azon ágait illető minden rendelkezések, mellyek a' helybeli viszonyoktól föltételesek, 's mellyek a' központi választmány intézkedése köréhez nem

tartozhatnak; minő a' munkások szerzése, bérrendszer, fegyelem, élelmezési 's egészségi rendtartás 's illyesek, mellyek sajátlag az igazgató hivatalos körét képezik, tartoznak egyszersmind a' vidéki osztályok intézkedési köréhez, ugy pedig, hogy a' vidéki választmány mindig határozólag foly be ezekre, de ha azt tenni elmulasztaná, a' végrehajtás azért fön nem akadhat, hanem az illető hivatalnokok kötelesek a' központi választmánynak tartozó felelőség mellett teljesíteni.

63. §. Ha a' teendő intézkedések körül a' vidéki választmány és igazgató lényegesen eltérnének nézeteikben, azokat kellőleg indokolva a' központi választmány elhatározása alá terjesztik.

VI. Fejezet.

64. §. Ezen alapszabályok a' gyakorlati téren szerzendő tapasztalások szerint netalán szükségelt közgyűlésileg tárgyalandó módosításokig a' társulat irányában kötelezők.

V é l e m é n y

a' tiszavölgyi társulat költségvetési, beszédési és pénzügyi eljárása körül.

Mindenek előtt hogy a' választmány e' nehéz feladatának mellynek alapos megoldásától a' társulat élete függ biztosan megfelelhessen szoros vizsgálat alá kelle venni minden nehézségeket mellyek a' költségkivetés és beszédés folytában felmerülnek 's egybevetni azon segédeszközökkel, miket a' törvényekből merithet, mindig szem előtt tartva azt, hogy biztosan egyébbre mind mit a' törvény szava kényszerítőleg kimond, támaszkodni önámítás volna.

E' közben legelőször is a' központi választmánynak azon szabálya tűnt fel mi a' társulat állandó erős hitelének egyedüli alapja, hogy t. i. azon szerződvényeket tekinti érvényességre nézve minden kétségefeltieknek mellyeket bizonyos ártér megmentésére egyes birtokos vagy arra képes szabad község fogad el; melly miatt a' mult ősön elfogadott garantialis szerződvényeket is csak ideigleneseknek 's kivételeseknek kívánja tekintetni, nyilván kimondva, hogy azok csak az első év kényszerítő körülményei közt voltak elfogadhatók; ezentul azonban garantialis szerződvényeket többé elfogadni nem fog.

Első feltétel a' társulat életére, mi mindenek fölött áll, mit semminek alá rendelni nem szabad, az erős, minden kétséget kizáró 'hitel.' Ugy látszik, maga a' társulat arról volt meggyőződve, hogy az első szükség kényszerítő körülményei közt elfogadott garantialis szerződvényekben nem találja erős hitelének olly biztosítékát, mire kölcsönét állandón, jövőre is fektesse; sőt kötelezte a' garantírozók ellenében magát szoroson saját érdekében is, hogy azokat lehető legrövidebb idő alatt partialis szerződvényekkel kicseréli 's ez által mind saját pénzügyeit még szilárdabb

alapokra fekteti, mind a' garantírozó birtokosokat ferhes kötelezettségöktől felmenti.

Ki van ebben mondva azon elv cselekvőleg, — ha másképp nem mondotta volna is ki világosan a' választvány — miszerint a' társulat csak bizonyos, specialiter meghatározott árterületi birtokra fektetett partialis kötelezvényt tekint olyannak, mi semmi birtokváltozás, sőt csőd vagy bármi körülmény által nem érintetik; 's ezen partialis szerződvények beszerzése 's mielőbbi életbeléptetése azon mód, mi által a' társulat pénzügye, következőleg hitele is erős — rendíthetlen alapot nyer. Midőn tehát arról van szó, hogy a' Tisza völgyén újabb beruházások történjenek 's új kölcsön nyitassék az illetők számára, azon elvtől, melyet a' társulat saját hitelének okvetlen föltételeül tekint, újra elállani 's más alapokra fektetni a' kiadandó tőkét sem tanácsos, sem menthető nem volna. Ki kell ezért elengedhetlen szabály gyanánt mondani:

„Hogy a' tiszavölgyi társulat kölcsönt ezentul egyedül bizonyos 's különösen kijelelt árterületi birtokra egyes tulajdonosnak adand ; sőt az ideiglen elfogadott garantialis szerződvényeket is lehető legrövidebb idő alatt becseréli.“

E' czélhoz a' társulat két módon juthat; u. m. törvényesbíró-ság ítélete, vagy önkéntes kötelezés által.

Hogy a' középponti választmány a' társulati ügy azon ágában, melly pénzt, fizetést és beszedést foglal magában, egyébre támaszkodni nem akart, mint a' mit törvény kényszerítőleg rendel 's a' bírótól biztosan várhat, igen természetes. Hogy tehát eddigi munkálatiban a' szükséges pénzerő vagy hitel megszerzését egyedül bírói eljárás sikerében kereste, nemcsak igen gyakorlati, de viszonyaink isméréteből meritett cselekvése volt. De midőn ezen utat választá — munkálkodása kezdetén t. i. — természetes okokból nem vala még megismérkedve kellőleg a' megoldandó kérdések végtelen bonyodalomival 's midőn egy igen bonyodalmas költségvetésnek kurta idő alatti keresztül vitelét hitte, több súlyt tulajdonított a' bíró hazafi buzgóságának, löbb reményt vetett az illetők belátásába, mint mennyit lehet a' nélkül, hogy számításai meg ne hiusítsák a' sikert. Vegyük a' dolgot közelebről vizsgálat alá:

Hogy az illető érdekelt birtokosok bizonyos, határozottan kijelelt árterületi birtokra szóló kötelezvényt kiadhassanak, szükség bírói ítélet vagy barátságos egyesség útján tudni következőket:

a) A' teendő vízmunkálat költségeinek összegét.

b) Az ezen munka által megmentett földtér összes holdszámát.

c) Mennyi megmentett hold van ebből minden egyes határtestben?

d) Minden határtestben ki különösen a' megmentett földtér birtokosa?

e) Minő arányban birják az illetők minden határban a' megmentett földlért?

f) A' nyereendő haszon tekintetében minő osztályokra szakad az összes árterület?

g) Mennyi van az árterület minden osztályából mindenik határon?

h) Minden egyes birtokosra mennyi esik az árterület mindenik osztályából? végre

i) Az összes költségteher minő arányban illeti az árterület egyes osztályait? —

Ezek a' költségvetés nélkülözhetlen adatai, mikből a' társulat egyedül a' három első adatot birja hozzátevőleges kiszámításban, egyebet semmit; és ezekhez is — mit tagadni nem lehet, mert a' dolog természetéből önként foly — nevezetes módosítások férnek.

Ha ki már most olly boldog illusióban élne 's azt hinné, hogy a' fenebb előszámlált k i l e n c z pont iránt ez év folytatában biró által törvényes uton tisztába jő, vagy hogy azok iránt Zemplén, Bereg, Szatmár, Szabolcs számban gazdag közbirtokosságai kurta vagy hoszszi idő alatt is ,b a r á t s á g o s u t o n' kiegyeznek: annak boldog hitét irigyleném, de tőle a' Tiszaügy kifejlesztésére tanácsot aligha kérnék.

De tegyük fel, hogy az érdekeltekben a' legjobb szándék 's hazafi felfogás egytől egyig nem hiányzik; az eljáró bíróság az e l ő l e g e s s é g törvényes alapján és későbbi v i s z o n p ó t l á s fejében mellőzi az aprólékos aggodalmakat; a' központi választvány minden hatalmában álló eszközt felhasznál most, midőn a' már megkezdett munkálatok itt ott érezhető hatásai, a' fenyegető népesség, a' garantírozó nagyobb érdekeltségek csatlakozása, szóval ezer ok elegendő rábeszélési tehetséggel gyámolítva szinte kényszerítik az illetőket áldozattal is a' kínált segélyt elfogadni; 's így a' barátságos egyezkedésnek megvolna minden valószínűsége, tegyük fel mind ezt, képzelhetjük é: hogy ez eredményben hihet-

len munka, hol annyi határ, azoknak ismét annyi ezer meg ezer nagy és kis birtokosai jönnek egyezkedési érintkezésbe, hogy ez egy pár hét vagy hó munkája lehet? Sőt legjobb szándék mellett az árterbe eső urbériségek érdekeltségének aránya csak bizonyos törvényes formaságok útján kifejleszthető, mit a társulat és birtokos együtt nem intézhet barátságos uton sem el. Továbbá kevert adózó 's nemes közbirtokok, vagy csak nemesi közhasználás alatti téreken, ha az árterületbe esnek, bizonyos kulcsot kidolgozni, más bíróság előmunkálata nélkül alig lehet; mi mind időt kíván 's hirtelen be nem fejezhető.

Mind ezt annak kimutatására hoztam fel, hogy kitűnjék világosan, miszerint a' társulatnak azon költségvetési és beszédési rendszere, melyet mult nyáron a' pénzügyi eljárás alapjaul felállított 's melly egyébiránt elvben helyes 's az akkori körülményekben kellőleg motiválva volt, jelenleg módosítások nélkül fen nem tartható. Mert ha a' társulat akkor fölállított eljárási elvei szerint azt várja, míg a' bíró törvényes uton vagy az illetők barátságos egyezkedése által olly nagy kiterjedésű vízérdekeltségekben a' költségvetési kulcsot tisztába hozza 's ennek bevégeztével a' partialis szerződvényeket kiadhatja, akkor a' munkáltatást pár évre bizvást felfüggesztheti 's hamarjában most sem újabb kölcsöntökére, sem új munkapontok kijelölésére szüksége bizonyosan nem lesz. —

Azonban minden ügy haladtában fejtí önmagát. 'S a' központi választmány betölti hivatását, ha a' körülmények változó viszonyaihoz képest úgy módosítja eljárási rendszerét, hogy a' társulat 'hitele' folyvást erősödvén, az ügy minél inkább elérje azon pontot, mellýről önmagában is feltartóztathatlanul fejlődjék tovább; szóval a' naponkint gyarapuló tapasztalatok helyes birálatán okulva, olly rendezést adjon a' társulati ügynek, mellynek benső lényegében meglegyen a' bizonyos élet kifejlődés és siker záloga, mi által a' most még gondosan ápoltt gyöngé növény erős fává emelkedik, melly aztán az idők mostoha viszonyait 's a' szelek változó fuvallatát aggodalmunk nélkül kiállja.

A fenebbiekből is világos hogy a munkálatokra rögtön megkivántató töke vagy annak képviselője a' partialis szerződmények megszerzését a' bírói eljárás végső eredményétől tenni függővé nem egyéb volna, mint a' munkáltatás lehetőségét kockára tenni, sőt legvalószínűbben fenakasztani. Mert hogy is képzelhetjük, hogy a' bíróság és a' felek legjobb akarata mellett is lehetséges

legyen kurta idő alatt egy vízérdekletben, melly több százezer holdat foglal magában ezen érdekeltséget a' legapróbb részletekig kifejteni, azt még egymás irányában osztályozni, közbirtokok, urbériségek kevert adózó 's nemesi közlegelőken, controversus helyeken az arányt 's kulcsot elhatározni és tisztába hozni még barátságos uton is. — És valljon helyes lenne e' ha az eljáró bíróság az ügyiránti buzgóságtól túlvezetve a' feleknek követelt arányontuli terheltetésök kimutntására a' kellő időt megtagadná? vagy tetheti é ezt a' bíró törvényszerűleg ott, hol közbirtokok, kérdés alatti földterületek fordulnak elő, mellyeket előbb bizonyos más bíróság előtti eljárás után lehet egyes birtokokká változtatni; minden illyes elhamarkodás az illetők jogait sértené 's nem egyéb volna mint önkény.

Szükség azért hogy mind a' bírónak, kit egyébiránt korlátozni nem lehet, mind a' feleknek az igazságos arány kifejlesztésére kellő idő engedessék. Mert csak így fog a' tiszavölgyi társulat eljárása eltávolítani minden lehető kétséget 's megnyugtítani minden érdekeltet. Kétség pedig az iránt nem lehet, hogy midőn a' tiszavölgyi társulat a' törvények szigorubb értelmének szelidebb 's kedvezőbb magyarázatot kíván tulajdonítani, az a' bíróság 's felek által örömmel ne fogadtassék 's így annak kivitele is bizonyos leend.

Hogy tehát a' fenebbi czélok elérettessenek következő szabályokat vél az alválasztmány megállapítani u. m. mondassék ki változhatlan elv gyanánt:

1-ször Hogy a' tiszavölgyi társulat ezentul garantialis szerződvényekre egyáltalában nem kölcsönöz; egyedül egyes birtokok vagy hitellel bíró szabad község magán szerződvényére 's bizonyos meghatározott árterületi birtokára fog kölcsönözni.

2-szor Hogy a' tiszaszabályozási munka megindítása és folytatása a' bírói eljárás bevezésétől függővé nem tétetik; elválasztatik a' bírói eljárás által kifejlesztendő ártér attól, melly az illető érdekelt birtokosok által önkényt beiratik, 's bevallva lajstromoztatik.

3-szor Szólitassanak fel e' czélból az érdekelt birtokosok, az árterületbe eső birtokaik önkénytes 's szabad tetszés szerinti belajstromozására 's nyujtassék ezeknek minden előny 's kedvezés mit a' társulat adni képes.

4-szer Mondassék ki az is, hogy ezen önkénytes belajstro-

mozás minden esetre ideiglenes leend, mert az árterületnek minden határon, 's minden birtokosra történendő kifejlesztése — minden tekintet nélkül az önkénytes belajstromozásra — utósó részletig törvény utján nádori bíróság által fog megtörténni, 's itéletileg kimondatni; mi egyébiránt nem zárja ki az összes érdekelt-ség 's egyes határtestületek barátságos egyességét, mit a' törvény rendel, de ez még akkor is a' bíró sanctioja mellett történend a' törvény értelmében.

5-ször Mondassék ki elv gyanánt, hogy noha a' törvény a' költségek előleges fölvételére megszorítás nélkül jogot adott, mindazonáltal a' társulat most a' leendő összes költségek csak aránylag igen csekély részét követeli, oly részecskéjét pedig, mellyet valószínűleg az ártér minden osztályai egyiránt fedezendenek például annak negyedét; mi által az ártérnek végtelenül bonyodalmas osztályozása mostanra kikerülhetővé válik.

A' kérdés már most csak az volt az alválasztmány előtt, hogy ezen előleges önkénytes belajstromozás mikint történjék meg, 's mikint biztositassék annak sikere? mire nézve a' választmány véleménye ez volna:

Miután a' technikai osztály véleményét a' vizszerkezetek egybefüggése 's terjedelme iránt beadta 's a' központi választmány azokat előlegesen kijelelte küldessék meg minden vizszerkezeti osztálynak:

a) Az azon osztályban teendő védmunkálatok költsége előleges kiszámítás szerint:

b) Ezen költségek fedezésére érdekelt ártér öszvege, melly azon vizszerkezetben találatott.

c) Azon vizszerkezet minden határán mennyi ártér találatott.

d) Minden egyes határra eső költség öszvege, tekintet nélkül az osztályozásra.

Tovább az előszámítást vinni nem kellene, mert ebből annyit kitűnik, hogy egy hold megmentése kerekdeden mibe kerül, ha osztályozás nem tétetnék, azonban mennyit fizetend minden határ az osztályozás szerint az egytetemes költségbe, ezt végkép a' bíróság fogja kifejleszteni és elhatározni. Például

Az alsó szabolcsi vizszerkezet Tokajtól le Füredig mindkét parton magában foglal 470,221 hold ártért; az ottan teendő véd-

munkálatok kerülnek összesen 1,880,884 frtba, következöleg fizetne minden hold — tekintet nélkül az osztályozásra nézve — 4 frtot.

Bizonyos az, hogy az összes költség egy negyedét árterület minden categoriai fizeték, mert a' töltések elkészülte után maradó mocsáros, vizes helyek a' lecsapolási munkálatokat külön fedezendik még, mibe a' töltések által teljesen kiszáritott földek nem vesznek részt, 's így az árterületi categoriák közt olly felette nagy különbség nem lehet, hogy az egyetemes költség negyedét minden categoria ne fizesse. Kivettetik tehát a' felvett példában előlegesen minden árterületi holdra különbség nélkül egy forint 's az érdekelt ártér birtokosai fejenkint meghívatnak az árterületbe eső birtokaik belajstromozására.

Az árterület érdekelt birtokosai vagy elfogadják ideiglenesen a' középponti választmány által nyújtott kiszámítási adatokat, vagy nem; És itt szabad tetszésökre kellene bizni minden erőtetés nélkül azon kiszámítási adatokat vagy egészben, vagy részben, vagy éppen nem fogadni el. Ki kellene azonban szigorú szabály gyanánt mondani a' központi választmánynak

a) Hogy bár elfogadja a' birtokos a' rákiszámított árterületi mennyiséget, bár nem, az minden esetre megállapítottnak addig nem tekintetik, míg az eljáró bíró által nem törvényesítetik.

b) A' társulat kölcsönt csak önkényt bevallott 's a' birtokosok által belajstromozott árterületre ad, ennél fogva a' kifejlendő árterület azon részét illetöleg, melly előlegesen be nem lajstromoztatott kölcsönt sem ad, de ragaszkodik a' törvény szigorához; mi azonban csak a' példában felvett 1 forint behajtásáig terjed.

c) A' további kivetések beszédésekor is a' kölcsönbeli kedvezményre nézve a' belajstromozott birtok előjoggal bír a' többiek felett.

d) A' társulati jogoknak csak az részese, 's az gyakorolhat a' vidéki osztályokban is társulati jogokat kinek birtoka belajstromoztatott 's vagy szerződvényileg vagy önkénytesen vagy bírói eljárás folytában már valósággal fizetett a' társulat pénztárába.

e) A' bírói eljárás, felmérések 's a' t. költségeit azon ártérviendi melly az önkénytes bevalláson fölül a' bíró által fejlesztetik ki.

f) Valamint a' bíró által kifejlesztett ártéren a' kivettett egy forint egyszerre beszédetik, ugy az önkényt belajstromozóktól

szerződvény vétetik 's a' társulat által részletképi törlesztés elfogadtatik minden kamat nélkül.

g) A' társulati közös kölcsön kamatait a' társulat egyeteme fizeti, mert az nem a' belajstromozóknak de az egyetemnek használ.

Ugy hiszi a' választmány, hogy miután e' fenelszámlált előnyök olly szembeötlők, annyival kevésbé sem lehet kételkedni, hogy a' birtokosok önkényt minel pontosabban belajstromozandják birtokaikat, mert ez által fenmarad joguk a' bíróság előtt a' lehető hiányt vagy terheltetést kimutatni, még akkor is ha többet lajstromoztatnának be, mint valósággal az árterületbe esik.

Könnyü leend e' szerint a' lehető legrövidebb idő alatt a' megkivántató partialis szerződvényeket a' munka megindítására megszerezni. Például

Szatmár kér 50,000 pftot első tavasszal megindítandó vizsábályozási munkára. Van e' társulat kebelében 455 ezer hold ártér — Vásárhelyi szerint — kiszámítva. Felszólítanak tehát az illető birtokosok árterületi birtokaik belajstromozására. Ezek a' belajstromozott birtok erejéig a' társulati Specialis szerződvenyt alá írják például 2,000 birtokos belajstromoztatott 100,000 hold birtokot, 's ugyan ennyi forintig szerződvények küldetnek be a' központi választmány pénztárába 's a' kivánt 50,000 ft. a' társulatnak megküldetik. Evvel a' munka megkezdetik; azonban ettől függetlenül a' nádori bíró megindul tüstént 's helységenként az ártért 's annak birtokosságait ítéletileg kifejleszti 's meghatározza; a' nádori bírót rögtön kíséri a' meghatározott ártér mennyiségre kivetett egy forintnak birói behajtása. Ez által a' Szatmári társulat pénztára folyvást növekszik, míg végre az egész ártér Szatmárban kifejlesztve 's az első kivetés teljesen behajtva van.

De tegyük fel, hogy példaképp Beregben egyetlen birtokos sem találkoznék, ki árterületi birtokát belajstromoztatja — mi lehetetlen eset — és csak példaképp vétetik fel — természetes, hogy ekkor a' központi választmány a' munkát Beregben meg nem kezdeti; azonban mivel bodroγκközi munkálatai okvetlen megkivánják hogy Beregben is a' töltések készüljenek; ezért Bodroγκköz kivánatára Beregbe a' bíróság rögtöni kiszállása eszközöltetik, 's megindítatik határonkint a' behajtás, mi által rövid idő alatt begyül a' munka megindítására szükséges töke, melly a' birói eljárás által folyvást növekszik, 's a' munkáltatás foly minden kölcsön nélkül.

Ezen társulati eljárásnak megfelelő pénzügyi munkálkodást
alatt ide fektetett példakiszámítás világosítja fel, miből világos
minden előny, mit a' társulat az önkényt belajstromozóknak nyújt,
sőt e' rendezésnek következő előnyei is szembeszökők u. m.

1-ör. Nincs alapítva egyesek buzgóságára sőt minél cseké-
lyebb a' buzgóság azaz minél kevesebb birtok lajstromoztatik be,
annál kedvezőbb az eredmény a' társulat pénztárára nézve.

2-or. Feleslegessé teszi az eddigi mérnöki kiszámítások el-
len görditett nehézségekkel való küzdést; egyelőre az ártér terje-
delme 's osztályozása iránti bonyodalmas kérdéseket mellőzhetővé
teszi.

3-or. A' társulat pénzügyeit egyszerre biztos lábra állítja;
sőt ha a' költségvetés gyakorlati kivitele közben olly átgázolhatlan
bonyodalmak adnák is elő magokat, mitől egyébiránt félni alig le-
het, mellyek a' törvényhozás segélyét tennék szükségessé; erre is
jut elég idő a' nélkül, hogy azért a' munkát fenakadna, vagy an-
nak tőkéje hiányoznék. —

4-er. Ez által a' tiszavölgyi társulat olly állandó ingatlan a-
lapot nyer, mellyel minden lehetőségek ellenében fenállása, erős
hitele, 's önmagáboli folytonos kifejlődése biztosítva van. Mert
nehány év leforgása alatt kidolgoztatván 's bíróilag megállapítat-
ván a' kulcs a' társulat saját erejéhez képest kivetések tesz, be-
szedeti, 's a' vizszabályozási munkákat végbeviszi még akkor is,
ha minden segélyt nélkülöznie kellene.

5-ör. Az eljáró bíróság habár több évek alatt is megsze-
revén következő adatokat u. m.

Az ártér egész összegét minden vizszerkezetben.

Az ártér összegét minden határtestben.

Az ártér birtokosait egyenként.

Az ártér osztályait minden határban.

Az ártér osztályaiából mennyit bir fejenkint minden birtokos.
Ezen bíróilag megállapított adatokban meg leend minden szerevve,
miből egy vizszerkezetre igazságos és állandó kulcs a' költségve-
tésre megkésztethessék 's bíróilag meghatározassék.

6-or. Ebből még azon nyereség is háromland a' központi
választmányra, hogy bizonyos nehéz kérdéseket, a' vizszerkeze-
tek terjedelmére nézve 's illyeseket végkép a' nádori bíróság fog
eldönteni, mi akkoron teljesen kötelező leend, míg a' központi

választmány e' részbeni előleges intézkedése bírói ítélet erejével nem bírna, 's kérdés alá vonható volna. —

Ezen ajánlott rendezés többi nyereségei még világosabban kitűnnek az egész eljárás részletes kifejtésében, melyet azonban csak akkor fog lehetni kidolgozni, midőn már az alapokra nézve elfogadó 's helyeslő határozat hozatott.

Mínél fogva ezen alapokat a' nagygyűlés bírálata alá terjeszti a' választmány.

P é l d a k i s z á m í t á s

a' tiszavölgyi társulat pénzügyi munkálkodásának kitüntetésére.

Legyen például felvéve Szatmár, hol az előszámítás szerint 455,218 hold ártér van felszámítva, a' következő tavaszon a' munka megindítására kell 50,000 pfrt; ezt kölcsönzi a' társulat 8 évi törlesztésre 5 percentes kamatra. Szatmár szabályozási pénztára így fog kezeltetni, 's állni

	Bevétel.	Kiadás.	Pénztár állása.
<p>Tegyük fel a) hogy mivel egyelőre holdankint csupán egy forint vettetik ki egy holdra, annak $\frac{1}{4}$ részét, azaz 15 krt holdankint fizetni senkinek sem terhes, ezért minden egyes kölcsönvevővel a' társulat négy évi törlesztésre köt szerződvényt.</p> <p>b) Mivelhogy kölcsönt csak a' bevalló 's pedig bevallott birtok erejéig kap, sőt társulati jogokkal csak az élhet, kinek szerződvénye már a' társulat kezében van, vagy valósággal fizetett, ennél fogva tegyük fel, hogy 100,000 hold birtokot bevallottak az illető birtokosok, 's ezen birtokra a' társulati szerződvényt aláírt 2000 birtokos külön arányban. Ártér kifejlesztésére kell 3 év.</p> <p>Ezen adatokból így fog állni Szatmár pénzügye évek végével:</p>			

	Bevétel.	Kiadás.	Pénztár állása.
Atvitel:			
1847. Bevétel a' társulat kölcsöne			
lesz	50,000	—	—
a' szerződvényi 100,000 frt.			
$\frac{1}{4}$ törlesztése az év végével	25,000	—	—
a' nádori bíró eljárása kifejleszti 100,000 holdat, és bevételik	100,000	—	—
Kiadás. A' kölcsönvett 50,000			
tőke nyolczad része		6250	—
ennek 5 $\frac{0}{10}$ kamatja $\frac{3}{4}$ évre tesz		1875	—
1848-ik évig így áll a' pénz ügye .	175,000	8125	166,875
Tegyük fel, hogy az egész kölcsön			
tőkét feldolgozta	—	—	50,000
marad az 1848-ik évi munkákra kész			
pénze tárában	—	—	116,000
1848. Bevétel. A' mult évi maradvány a' pénztárban	116,000	—	—
a' szerződvényekből folyó törlesztési összeg	25,000	—	—
a' nádori bíróság kifejleszt 100,000 hold értért, behajtatik	100,000	—	—
Kiadás. A' kölcsön tőke törlesztésére $\frac{1}{8}$ rész tesz	—	6250	—
a' kölcsön tőke egy éves kamatja 5 $\frac{0}{10}$	—	1875	—
1848 végén így áll pénztára	241,000	8125	232,875
Tegyük fel, hogy ez évben feldolgozott 100,000 frtot	—	—	100,000
marad az 1849-dik évi munkákra			
pénztárában	—	—	132,875
1849. Bevétel. A' mult évi maradvány a' pénztárban	132,875	—	—
a' szerződvényekből folyó törlesztési összeg	25,000	—	—
a' nádori bíróság által kifejlesztett utósó 100,000 hold .	100,000	—	—
Kiadás. A' kölcsön tőke törlesztésére $\frac{1}{8}$ rész tesz	—	6250	—
a' hátralévő tőke kamatja .	—	1250	—
1849. év végén így áll a' pénztár .	257,875	7500	250,375

	Bevétel.	Kiadás.	Pénztár állása.
Átvitel:	257,875	7500	250,375
Tegyük fel ez évben feldolgoztak 150,000 forintot	—	—	150,000

marad az 1850-iki munkákra pénztárában	—	—	100,375
Azonban minthogy eddig az első kivetés be van fejezve, 's a' birói eljárás bevégezve, így áll a' mérlegezése a' társulat pénztárának			

Activuma Passivuma

Bevétel: a' fenebbi pénztármaradvány tesz, mint az a' fent kifejtett kimutatásból látszik	100,375	—	—
A' szerződévények törlesztési végső negyede	25,000	—	—
Kiadás marad törlesztendő tőke a' kölcsönvett 50,000 frtból még	—	31,250	—

Áll tehát a' társulat pénztára 125,375 31,250 94,125
 Valódi pénze van tehát a' társulatnak 94,125 fr. az 1850-ki munkákra, de adóságával együtt disponibilistőkéje 125,375 forint.

Eddig azonban csak 1 frtot fizetett le minden hold; ezentúl kezdődik új kivetés, melly évenként felére leszállítva is, minthogy az ártér már tudatik t. i. 400,000 hold tesz 200,000 frot, és teljesen a' társulat kezében van investitioit úgy terjeszteni, mint tetszik nagy érezhető terhelhetés nélkül. —

A' központi igazgató által.

V é l e m é n y

a' belajstromozók által a' társulat részére kiadandó köt-
levelek szerkezetéről 's kellőségeiről.

Miután a' választmány a' kölcsön megnyerhetésére az ön-
kénytes belajstromozás eszméjét fogadá el 's állapítá meg, mul-
hatatlanul szükséges, hogy a' belajstromoztatók, kik a' társulattól
bevallott birtokaik után a' kölcsönvétel jótéteményeivel élni akar-
nak, az általok kölcsönzött összevekre a' társulatot szinte teljesen
biztosítsák, 's ezért magokról kötelezvényt adván, egyszersmind
biztosságot és elegendő hypotheccát is mutassanak ki. --

A' szabályozásban érdekelt birtok a' felvett pénznek mindig
hypotheccája, mert repraesentálja a' szabályozás általi beruházást.
Legrosszabb esetben is, midőn a' belajstromoztató tulajdonos csőd
alá esik, az 1840: 22. t. cz. 63. 81. 's több §§. értelmében az
ollyan költségek, mellyek a' csőd alatti tömeg biztosítására 's ren-
dezésére tartozók, minden egyéb követelések előtt fizettetnek ki.

Igy tehát, midőn bajosan lesz az egész tiszavölgyön olly te-
temes költséget igénylő munkálat, melly öszvesen a' belajstromo-
zott, megmentendő, 's annálfogva a' szabályozási költségeknek hy-
pothecaul kijelölt birtok valóságos és legcsekélyebb árának $\frac{1}{3}$
részét is felüsse, a' besorolt 's kötlevelekben kijelölt árterületi
birtokok, minden tekintetben teljes és tökéletes biztosság gyanánt
tekinthetők 's elfogadhatók, annál is inkább: mert jelen esetben
az öszves szabályozási költségeknek csak egy és igen csekély ré-
sze vettetik ki. Nem szükséges tehát a' kötlevelek kiadótól más
hypotheccát kivánni, mint az árterületből általok belajstromozott, s
igy a' szabályozási költségeknek törvények által ugy is alávetett
birtokaikat.

És ha a' társulat meg nem elégedve csupán a' belajstromoztató árterületben kijelölt birtokával, általa hypothecakép azon birtokain kívül máshol, valamely a' szabályozásban épen nem érdekelt birtokát is kívánna biztosítékul lekötetni, ez által a' lehető legnagyobb zavar és bonyolodások idézethetnének elő!

Nem kell ugyanis felednünk, mikép a' szabályozás véghezvitele több éveket igényel, 's így több évek során tetemes birtokváltozások is történhetnek. Ha már most egy kölcsönvevő, ki az általa felvett kölcsön biztosítására az árterületben érdekelt birtokán kívül, más, a' szabályozási költségek alá épen nem tartozó birtokát is kötötte le a' társulatnak, időközben — tegyük fel — épen az árterületben fekvő birtokát, akár törvényes útoni változás — minők például a' rendbeszedési, szabályozási 's a' t. pörök, — vagy magányúton, — mint csere vagy örök eladás 's a' t. elveszti: következő esetek jöhetnek elő, vagy ugy tekintetik az általa kijelölt mindkét rendbeli birtok, mit a' reájok kölcsönözött öszveg specialis hypothecája, 's így mind a' kettőt egyszerre terheli, vagy ugy, mint én is hiszem, — 's mint mellynek alapja a' törvények szelleméből is magyarázható — hogy a' kettő közül előbb csakugyan az árterületben fekvőt, 's csak annak netaláni elégtelensége esetében terhelhetné az azon kívül még lekötött birtokot.

Most már, a' helyett, hogy csak az árterületben fekvő birtok jelöltetné ki; — melly pedig a' fentebbiek nyomán maga is elégen túl biztosíthatja a' kölcsönt, — más is köttetvén le, az árterületben lekötött birtok megvevője, vagy bármi czímenyi birtokosa igen könnyen hozhatná fel mentségeül, hogy ő rajta miután a' kölcsönvevőnek még más kijelölt birtoka is van kezében, addig mig azon birtokban a' kölcsönre fundus találtatik, mint ki a' kölcsönt fel nem vette, 's magáról kötlevelet nem adott, a' társulatnak semmi követelése nem lehet, de szoritkozzék egyedül a' kölcsönvevőre, kinél elegendő és designált biztosítékot talál. E zavart még nagyobbra növelhetné a' kölcsönvevő, ha szinte magát a' szabályozásról szóló törvények szellemében azzal mentené, — mi hitem szerint igen alapos és figyelembe veendő mentség lehetne, miszerint a' kölcsön, mint szabályozási munkákba beruházott, legelsőben az árterületi birtokot kell, hogy terhelje.

Illy 's még számtalan időkimelésből előszámolni nem akartam zavarok csak az által kerülhetők el, ha a' társulat megmaradva a' fentebbiek szerint a' legroszabb esetben is elég biztosságot adó árterületi biztosítók mellett nem terjeszti a' hypotheca kérdését

csupa bonyolításokat előidéző más birtokok kijelölésére, szigoruan csak arra ügyel fel, hogy a' belajstromoztató az általa kiadandó kötelezvényében azon árterületi birtokát, melyre a' kölcsönt felveszi, pontosan, hol lehet, hiteles felmérések és térképek szerint, hol azok nincsenek, hiteles öszveírás mellett, mindenkor azonban körülményesen szomszédolva, fekvését s mennyiségét pontosan meghatározva sorolja be, és vezesse hypothecaképp, hogy mindenkor, bármely és mennyi birtoka változás esetében is a legnagyobb világosságban tudathassék, melly és minő birtokra kölcsönözött a' társulat.

Az arány és részlet, mellyben a' kölcsön a' társulatnak visszafizetendő, a' vidéki egyességek 's körülményektől függvén, arról itt csak annyit vélek megemlitendőnek, miszerint minden, akár egy, akár több részletben befizetendő kölcsönre a' részlet egyes mennyiségét világosan meghatározó, 's csak a' határidőkre nézve változó annyi kötlevelek kiadandók, mennyi részletben a' befizetésnek történni kelletend.

Ez által a' pénzkezelés és az egyes kötelezettségek folytonos evidentiában tarthatása éretik el; a' vidéki pénztárak felett a' központ folytonos és legszigorubb ellenörködést gyakorolhatand, mert minden időben a' legvilágosabban tudathatik, mellyik vidék mennyit köteles tagjaitól behajtani, 's a' központba beszállítani; sem a' kezelést nehezítő egyes nyugtatványozások, sem kiszámítgatásokra szükség nem leend, mert ki illető részletét a' meghatározott időben befizeti, az minden formásság mellőzésével azon időre kiadott kötelezvényét visszakapja, 's így azon tartozásra nézve a' társulatnál többé semmi kérdések nem fordulhatnak elő.

Egyes részletbefizetés elmulasztása a' többi, netalán még a' társulat részére később törtéendő részletfizetéseket is azonnal előidézi, mert ki a' társulat irányában kötelességének meg nem felel, az ugy tekintendő, mintha a' belajstromozást meg sem tette volna, annakokáért a' társulatnak joga van ellene az egész tartozás befizetését kivánni, 's azt tőle behajtatni.

Hogy azonban mulasztás esetében a' késedelmes fizetőkön a' társulat tartozásaikat mielőbb megvétethesse, — miután e' társulatnál legnagyobb zavart és károkat a' fizetések pontatlan teljesítése vagy épen elmulasztása okozhat, — szükség volt szinte gondoskodni addig is, mig a' majdan működendő nádori biróságok munkálataikat megkezdenék, — egy módról, melly által a' perlekedési formásságok mellőzésével ugyan, de még sem törvényeken kívül,

minden késedelmes fizetőn illetménye megvétethessék. — Ezért minden kölcsönvevő tartozik kiadandó kötleveleit, maga irányában és ellenében ítélet-erejűnek nyilvánítani, hogy mulasztása esetében ellene azonnal minden további formásságok nélkül végrehajtás intézethessék.

Ezen elvek nyomán lehetne a' társulati kölcsönökről kiadandó kötleveleket, mint az az $\frac{1}{2}$. alatti mint a' kötlevéiben alázattal bemutatattik, — szerkeszteni és kibocsátani; melly által mind a' szükséges egyszerűség, mind a' czélirányosság törvényeink teljes garantiája mellett legbiztosabban éretnék el.

Décsey Lajos,
társulati ügyvéd 's jegyző.

•/•

V é l e m é n y

a' vidéki számadások kezeléséről.

A' vidéki szintugy mint a' középponti számvitel a' kettős könyv-
vitel rendszerén alapszik; ezen pedig azért véltem alapítandónak,
mert kellőleg víve könnyebbséget okoz, főleg pedig mert a' könyvek
a' pénztár állapotát minden perczen kimutathatják, és egymás közt
ellenörkődven, a' legkisebb számadási hiányt kiderítik.

A' viteli elv az egyszerűsítésben áll, a' legterjedtebb rész-
letesség más rovatokba elosztatik, ezekből összehuzatván utoljára
egyszerű átírás által annyira öszpontosítatik, hogy minden egyéb
combinatio nélkül egyedül pontosság által az eredmény mintegy
magától a' legtisztábban áll elő.

A' vidéki számadások kezelési formáját itt előrebocsátom,
mert ezek az utolsó részletességek levén, mintegy alapul szolgál-
nak; a' központ könyveit az előadandó szükségek fogják részlete-
sebben meghatározni; azonban itt is az illető főkönyvek mint nél-
külözhetlenek, nem hiányozhatnak.

A' vidéki számvitelt a' pénztárnok minden nehézségek nél-
kül elvégezheti. Könyvei pedig következők lesznek:

- 1) A' Napló.
- 2) Kiadás és bevételi könyv.
- 3) Pénztári mérleg.

A' 2. alattiak osztályokra vagyis egyes rovatokra oszlanak,
és pedig a' kiadási könyv rovatait teszik:

- a) Szabályozási munkákra tett kiadások.
- b) Tiszti és segédszemélyzet fizetése.
- c) Előfogatok és napi díjjak.
- d) Szertár költségei.

- e) Vegyes és rendkívüli kiadások.
- f) Élelemre tett kiadások.
- g) A' kiadások összehuzása.

A' bevételi könyv rovatait teszik :

- a) Kölcsönből bevétel.
- b) Befizetésekől bevétel.
- c) Vegyes bevétel.
- d) Élemből bevétel.
- e) Bevétel összehuzása.

Napló-kezelés.

A' napló egybeköltött, 's az igazgatósági pecséttel hitelesített könyv, soros lapszámmal ellátva, minden lap balról négy rovattal láttatik el, mellyek elsejébe jö a' sorszám, a' másodikba az illető könyvnek, hová a' tételek szét fognak osztatni, betűje; harmadikba az illető könyv rovata és folyószáma törtszám — formába, hogy a' rovat fölül, a' folyószám alól jöjön; negyedikbe a' napszám, a' hónap minden lapra fölül a' középre iratik; — ezután van egy nagyobb ür az egyes tételek beírására, 's ezután két rovat, a' kiadás és bevételi rovat.

A' naplóba minden, mi történik, ha annak a' számodásra befolyása van, beíratik; 's a' mint vagy bevétel vagy kiadás történt, az illető rovatba a' szám bejegyeztetik; beíratik pedig a' legnagyobb részletelességgel úgy, hogy például a' napszamosok vagy munkási csapatok (a' mint t. i. az egyes vidékeken szokásban van) fizetései nem öszvesen, hanem minden napszamos vagy csapat külön iratik be; úgy a' bevétel is, ha például egyszerre különemü számszámok adatnának el, minden nemük egyenkint iratnak be, megnevezetvén egyszersmind az eladottak száma, p. o. 3 kapa eladott ennyiért, 4 ásó ennyiért, n. n. napszamosnak fizettetett napi vagy havi bér ennyi, ezen csapatnak munka fejében ennyi 's a' t. szóval a' melly sorban 's mint történnek a' kiadások vagy bevétel, olly sorban 's úgy iratnak azonnal a' naplóba; ha a' lap betöltetett, az oldal összesumnáztatik, 's átvitetik a' másik lapra, hogy az év végével össze summáztathassanak. Különösen ügyeljen a' pénztárnok, hogy a' mennyire csak lehet az egynemü kiadások és bevétel egymásután közvetlen irassanak, ha t. i. azok egymásután történnek.

Ez tehát a' legrészletesebb számadási könyv, innen ha lehet még az nap, ha nem lehet akkor, tehát minélelőbb az egyes tételek átírassanak

A' kiadás és bevételi könyvekbe.

Ezen könyvek rovataikkal együtt egy kötetbe köttetnek, 's ez aránylag a' naplónál kisebb, mert az átírás ide már nem olly részletesen történik, hanem itt már az egy napon történt 's a' naplóban közvetlenül egymásután következő egynemű tételek összehuzatnak, 's sommásan íratnak által, p. o. mart. 20. 50. csapatnak (mellyek azonban a' naplóban specificálva vannak) munka fejében fizettetett ennyi, eladott szerszámokból bejött ennyi, befizetések-ből ennyi, napi díjjakért ennyi.

A' kiadási könyv betüje **K**. A' szabályozási munkákra tett kiadások rovata **α**; — ide jönnek mind azon tételek mellyek a' naplóban mint a' szabályozási munkákat illetők fordulnak elő, tehát napszamosok, havi bérmunkások, töltés-készítés, föld-kiásás, terv-készítés, fölmérés (ha ez külön fizettetnék) átvágások 's a' t. beiratnak pedig sorszám szerint.

A' mint a' naplóból az egyes tételek ide átíratnak, a' naplóban a' sorszám után álló rovatba beiratik a' könyv betüje, tehát miután kiadási könyv: **K**. a' mellette levő rovatba törtszám formába a' szabályozási rovat betüje fölül, annak folyó száma alól tehát $\frac{a}{3}$ $\frac{a}{7}$; a' balróli rubricájába jő 1-ör sorszám, 2-or napló lapja és f. szám törtszám formájába, ugy hogy a' lapszám fölül, a' sorszám pedig alól íratik, p. o. $\frac{3}{190}$ — 240 vagy $\frac{2}{73}$'s a' t. a' harmadik rovatba jönnek az oklevelek számai. — Meglehet azonban, hogy miután itt már a' tételek összehúzva jönnek elő, több oklevél idéztetik, az egynemű okleveleknek tehát egy számot kell adni, vagy legalább egymásután következő számokat, hogy könnyebben beirathassanak. A lap jobb oldalán első rovat a' napszám ára, hová a' mennyiség, melly egy napszámra esik, jegyeztetik; ezután jő a' köb-öl és láb rovata, hová a' dolgozott mennyiség íratik; ezután jő az ideiglenes és valóságos kiadások rovata; a' valóságos kiadások rovatába jő a' tett munkákérti fizetés, az ideiglenes kiadásokhoz pedig az előlegezett, tehát még csak teendő munkálatokérti mennyiség, mihelyt pedig ezen előlegezett öszveg valósággal le van dolgozva, beiratik a' naplóba a' bevételek közé, innen a' vegyes bevételek rovatába, az

ideiglenes bevételi rubrica alá, hogy egymást paralysálják, 's csak ezután iratik a' valóságos kiadások közé, magában értetvén, hogy a' naplóban előbb ismét a' kiadások közé kell írni, 's így illy tétel a' naplóban háromszor fog előfordulni, 's így a' pénztár állapota mindig tisztában leszen. Megezik néha, hogy egyes napszámos vagy csapat előbb végzi be munkálatát, mellyre előlegezést kapott, mint a' lársai, holott itt az összes csapatok vagy napszámosok egy summában fordulnak elő az előleges kiadások közt; ekkor a' naplóban meg kell nézni (hol a' részletes előlegezés föl van jegyezve) mennyi előlegeztetett ezen egyesnek; ezen előlegezés a' egyes bevételek ideiglenes bevételei közé beiratik, 's összes járandósága a' valóságos kiadások közé a' netaláni ráfizetéssel együtt feljegyeztetik; — úgy hiszem alig kell említenem, hogy ezen tételek mindig először a' naplóba iratnak.

Havonkint a' kiadások összesummáztatnak, 's így minden hónap külön summája lesz.

2-or. Ezután jő a' **K.** könyvnek tisztí 's segédszemélyzet-fizetési rovata, betűje **B.** Ebbe a' naplóból átiratnak az e' körbe vágó fizetések; a' lap balján és jobbján levő rovatok úgy kezeltetnek, mint a' most említett rovatban, 's a' havi kiadás itt is sommáztatik.

3-or. Az előfogatok, fuvarok, és napi díjjak rovatába (betűje **C.**) a' naplóból az ide tartozó tételek iratnak át, a' rovatok az előbb leírt mód szerint kezeltetnek, 's a' havi összeadás megtörténik.

4-er. A' szertár költségei rovatába (betűje **D.**) mindenféle a' szerszámokért fizetett kiadások iratnak a' naplóból, vétessenek e' szerszámok bárhonnán; a' rovatok hasonlólag a' tudva levő mód szerint kezeltetnek. Megjegyzendő itt, hogy gyakran küld a' központ szerszámokat bizonyos mennyiségű árban, ezen szerszámok ára először a' bevételi könyv kölcsön bevételi rovatába a' valóságos bevételek közé mint készpénz beiratik, 's azután ide ezen rovatba mint szerszámokérti kiadás fog jöni, a' naplóban pedig először mint bevétel 's már f. szám alatt mint kiadás jegyeztetik fel. E' rovatnak is minden hónap végével a' maga summája meglesz.

5-ör. A' vegyes és rendkívüli költségek rovatába (betűje **E.**) mind az iratik át a' naplóból, mi a' fennebbi rovatokban elő nem fordulhat. A' rovatok hasonlólag kezeltetnek, 's havonkint summáztatnak.

6-or. Az élelemre tett kiadások rovata, (betűje **F.**) ebbe minden kiadások, mellyek kenyér vagy egyéb élelmi szerekre a-

dattak jegyeztetnek, 's pedig mindig az előleges rovatba; a' valóságos kiadások közé csak az élelmi szerek manipulációja végével iratik be, a' netalán történt veszteség, — itt is a' tételek havonkint summáztatnak. —

7-er. A' kiadások összehuzási rovatába (betüje *g.*) havonkint az egyes rovatokból a' havi summák külön beiratnak, 's a' rovatok egyes havi öszvegei összeadatnak, melly öszveg e' rovat havi kiadásait teszi. A' baloldali első rovatba jő a' sorszám, a' másodikba a' könyvbetü, a' harmadikba a' rovat betüje, a' jobboldali rovatokba jönnek a' fenemlített summák, a' mint azok vagy ideiglenesek vagy valóságosak.

A' bevételi könyv

B. betüvel jegyeztetik.

Ennek első rovata vagyis osztálya :

1-ör. A' kölcsönböli bevétel rovata, (betüje *a.*) mellybe minden bevételek, mellyek a' központi pénztárból jönnek, iratnak át a' naplóból, akár azok kész pénzben, akár szerszámokban, akár közvetlenül a' pénztártól, akár a' központ rendelésére más társulattól jöjenek. Az ideiglenes rovatba jönnek azon pénzöszvegek, mellyeket a' központ más társulatnak leendő átadás végett, vagy pedig a' központ által tett költség lefizetésére küld, a' baloldal rubrikái ugy kezeltenek, mint a' kiadási könyvben, 's a' summázások havonkint megtörténnek.

2-szor Befizetésekéböli bevétel rovatába (betüje *b.*) jönnek a' naplóból azon öszvegek, mellyeket a' vidéki társulat maga befizett, 's azok, mellyek netalán szükség esetében egyesektől, meglehet nem érdekelttektől is, kamatra vagy a' nélkül vétetnek fel, 's ez utóbbi az ideiglenes bevételek közé; ezen ideiglenes bevételek közé soroztatnak még azon befizetések is, mellyek vagy önkénytesen vagy bírói ítélet folytán az érdekelttek által tétetnek, hogy innen a' központba vagy ennek utalványa nyomán más társulathoz küldessenek, az illy elküldött pénzek az ideiglenes kiadások közt a' vegyes kiadási rovatban foglalnak helyet. A' rovatok a' szokott módon kezeltenek, 's a' tételek havonkint összeadatnak.

3-szor A' vegyes bevételek rovatába (betüje *c.*) mind azon bevételek iratnak át a' naplóból, mellyek a' felsőbbi rovatokban elő nem fordulhatnak, ide az előleges bevételi rovatba iratnak azon

a' kiadási könyv 1-ső száma alatt megemlített előlegezések le-
dolgozásai is, mellyek az előleges kiadás megsemmisítésére szol-
gálnak, a' rovatok itt is egyformán kezeltetnek, 's havonkint a'
tételek summáztatnak.

4-szer Az élelemből bevételek rovatába (betűje **A**) azon
bevételek jegyeztetnek, mellyek az élelemből bejönnek, 's pedig
mindig az előleges rovatokba, a' valóságos bevételi rovatba az
egész élelmezési manipulatio végével a' netalán nyerendő haszon
iratik, a' rovatok és tételek a' fentebbiek szerint kezeltetnek. Hol
az élelmezések nem a' pénztárnok által kezeltetnek, természetes,
az élelemből kiadás és bevételek rovata üresen marad.

5-ször A' bevételek összehúzási rovatába iratnak a' hó vé-
gével a' bevételek havonkinti özvegei 's azonnal summáztatnak; a'
balról rovatokba jő, az elsőbe a' sorszám, a' 2-ba a' könyvbetű,
tehát **B.**, a' 3-ba az illető rovat betűje.

c) Pénztár-mérleg.

Magában álló külön könyv, bár a' kiadás és bevételi könyv-
vel egy kötésbe köttetett. Beiratnak ebbe az összehúzási rovatok
havi özvegei, 's így évenkint 12 bevételi 's 12 kiadási summája
lesz. Az ideiglenes bevételek és kiadások az ideiglenes, a' va-
lóságosak a' valóságos bevételi vagy kiadási rovatba jönnek, 's a'
számadás bezártával az év végén summáztatnak mind az ideigle-
nesek mind a' valóságosak, ezek ismét egybevéve az összes ki-
adások és bevételek rovatába jönnek, 's a' kiadás ekkor a' bevé-
telből levonatván, a' pénztár állapota egy fillérig kiderül.

Igy gondoltam én a' vidékeken legegyszerűbben kezeltet-
hetni a' számadásokat, melly magában könnyü mód mellett ha a'
kellő pontosság nem hiányzik, lehet csak elérni a' pénztárnok teljes
biztosítékát, 's a' társulati pénzek minden perczeni teljes kimu-
tatását; e nélkül a' számadás tisztasága 's kellő pontossága soha
el nem érhető.

Továbbá szükséges minden vidéki társulatnál egy külön
könyv a' szertári számadások vitelére, mibe a' társulatnak minden-
nemü szerszámai és materiáléi pontosan bevételi és kiadási rova-
tokba feljegyeztetnek, hogy abból minden pillanatban lelettár (in-
ventarium) gyanánt a' társaságnak ebben fekvő vagyona kitünjék.
A' vidéki társulatok számadási könyvei minden év első napján
pontosan bezáratnak, 's az így bezárt könyvek összesen eredeti-
ben a' központi könyvvivőségnek megvizsgálás végett felküldetnek;

e' czélra minden vidéki társulat minden év végével uj könyveket nyer.

Szükségesnek látnám, hogy minden vidéki társulat eddig bevételeit és költségeit az ezen évre kiadandó könyvekbe részletesen a' fenebbi utasítás szerint be írja, hogy a' társaság pénzvitelének minden ágai eleitől fogva rendszerezett számadásokban tüntessenek ki; nem szükség azonban, hogy a' könyvekkel egyszersmind a' pénzkezelési bizonyítványok évenként felküldessenek, e' tekintetben elegendőnek vélem, ha a' vidéki választmánynak meghagyatik, hogy kirendelendő küldöttei által az igazgató közremunkálásával az okleveleket darabonként megvizsgáltatja, 's a' számadási könyvekkel egybevetve azoknak hitelességét, a' számadási könyv berekesztési lapjára nevük aláírásával bizonyítsák.

Megjegyzendő még itt, hogy minden vidéki társulat havonkinti jelentésében a' bevétel és kiadás összehuzási rovatát kötelese legyen a' központi könyvvivőségnek beküldeni, melly havi kimutatás az igazgató által a' könyvekkel összevetve hitelesnek bizonyitassék, tehát legalább annak kontrasignaturájával küldessék fel.

A' központi könyvvivő hivatal működései, mint már fölebb említém, ugyanezen alapon fognak nyugodni, ugy hogy a' vidéki társulatok könyvvitele mintegy zsinórmértékül szolgáljon a' központnak; miután azonban a' központ működései igen el fognak ágazni, hogy itt nemcsak szoroson számvitel, hanem kölcsön, ennek kiadása, czélszerű 's hasznos elhelyezése, az illető vidékről beküldendő szerződések, 's ezek folytáni intézkedések, szóval minden a' társulat működéseit feltételező pénzviszonyok kezeltetnek, a' központban minden egyes ágra a' kellő könyv megkiváncatit, egy főkönyvvel, melly egyedül az egész munkalat végén zárathatik csak be, hogy akkor az egész állapotot tökéletes tisztaságban kimutathassa, hogy a' költségvetést azon nagy nehézségek nélkül, mellyekkel különben járna, megtenni lehessen.

Bánffay Simon,

társulati központi könyvvivő.

V é l e m é n y

Ártér kiszámítás, védmunkálati költség 's vizszerkezetek iránti munkálat.

Már a' debreczeni nagy gyűléskor méltóztatott a' tekintetes központi választmány nekem kegyesen meghagyni, hogy az ártér kiszámítását a' meghatározandó vizszerkezetek szerint, ha lehető, 6 hét alatt dolgozzam ki, es terjesszem elé.

Én mindjárt akkor bátor valék azon nehézségekre tisztelettel figyelmet kelteni, mellyek e' terjedelmes munkával szükségképen összekötvék, és mellyek minden munkásságomat, tetemes segéd személyzettel együtt bizonyosan teljes 6—8 hétig igénybe veendé, mi az ugyanez időben megkezdendő szabályozási munkákkal annál kevesebb lehetne megegyeztethető: minthogy ezeknél, hogy azok minden építéshelyen meginditassanak, az egyének bevezetethessenek, és általában az egész műtanszerű üzlet úgy szerkeztessék, hogy az a' jövőendő évi munkálatokra nézve oskolát képezzen, jelenlétem hasonlólag igen szükséges. Most még azt vélem hozzá adhatni, hogy e' kiszámítási munkálatok ha akkor végrehajtottak volna lényeges átdolgozás nélkül már alig lennének használhatók, minthogy epen az ezen építési év lefolyta alatt tett tapasztalatok nyújtanak arról felderítést, hogyan kelljen e' számításokat szerkeztetni, hogy a' czélnek tökélyesen megfeleljenek.

E' tapasztalatokra, meg a' tiszavölgynek általam a' múlt nyáron történt ismételt megutazása alkalmakor a' tiszavidéke hydrographiai alkatáról szerzett hely isméréteré, valamint nem kevesebb a' tekintetes központi választmány részéről e' tekintetben hozott végzetekre támaszkodva: e' kiszámítást most végbevitetém, mire nézve a' következőket kell tisztelettel előterjeszteni: —

A' dolog természete kívánja, hogy a' folyók szabályozásánál, ha ezek azon czélból hajtának végre, hogy valamely úrbéri föld bizonyos területe a' magasabb vízállásakor azt elborító özönletek káros hatásai alól elvonassék, és ez által használhatóvá tétessék, az erre megkívántató építmények költségei éppen e' területek által viseltessenek. A' mi továbbá azon arányt illeti, melly szerint kellene az egyes telkeknek e' közös költségekhez járulniok, a' méltányosság látszik követelni, hogy ennél egy részben a' többé, vagy kevesebbé tetemes kár, mellyet a' telek a' gyakrab, vagy ritkább elöntések által szenved; más részben a' nagyobb, vagy csekélyebb előny, melly annak elért védelméből rá háramoland vétessék tekintetbe. De minthogy ezen előnyök megbecslése a' szükséges szabatossggal csak akkor vételhetik elé, ha a' kérdéses terület már megvédett, és kiszáritott állapotban létezend, mivel a' mezők mostani helyzeténél alig lehet a' víz alatt heverő földek minőségéről helyes itéletet hozni vagy azon tércket meghatározni, mellyek a' bekövetkezett töltéshez után is vagy éppen nem, vagy csak további költségek használatával fognak kiszárittathatni, azért mostanában a' szabályozási költségeknek csak az összes ártérre való egyforma kivetéséről lehet szó, míg a' viszonyos földség arányai, és elért előnyök szerinti határozott kiegyenlítés későbbi időre maradandó, azaz akkorra, midőn egy bizonyos földterületnek végrehajtott megvédetése után arról helyesen lehetend itélni; mint ez a' tekintetes központi választmány részéről is el lön ismerve és fogadva. —

Kis folyóknál továbbá, hol az árvidék szokás szerint annak egész hosszában félbeszakadás nélkül vonul el, és mellynél ennél fogva minden érdeklettek a' szabályozásra nézve egyaránt illetvék, az erre megkívántató költségek kivetése sincs semmi nehézségeknek alávetve, és ez az egész elöntött völgytért érdekli. Nem egészen így áll a' dolog azonban nagy, és olly terjedelmes folyóknál, mint a' Tisza. Ezeknél az elborított, vagy elárasztott tér csak ritkán van ollyan összefüggésben, hogy azt egész kiterjedése szerint folytonos egésznek lehetne tekinteni, és az árvidék többnyire, mint ez a' Tiszánál is az eset a' természet által szabott határok által, mellyek vagy beleömlő folyókból, vagy kiálló magasabb földhátakból állanak, egyes szakaszokba van osztva, mellyek azon kölcsönös érdekletekre nézve, mellyek azoknak megvédetésök tekintetéből főnforognak, egy önálló egésznek tekintethetnek. Az egészen elöntött völgytérnek ezen a' természet által alkotott fölosz-

táson kívül gyakran az egyes kerületekben előjövő mellék folyók, és ezek szabályozása, vagy határbeli viszonyok is czélszerűvé tehetnek további fölosztást az illetők kölcsönös érdekeinek helyesebb kiegyenlítésére. —

A' Tiszát illetőleg például Csongrád vármegyére nézve jóformán közönös lehet, valljon Zemplén megyében a' Bodroghköz megvédésére töltések huzatnak-e, vagy nem? azonban semmi esetre nem lehet ez azonos az ennek átellenében fekvő Zabolcs vármegyére nézve, mellyre ebből szükségképpen nem csekély kár eredhetne. És ennél fogva, valamint e' két megye érdekében fekszik, hogy e' tekintetben nem csak öszhangzással cselekedjenek, hanem hogy ez építkezést közös ügynek is tekintsék: úgy Csongrád és Zemplén megyék érdekei nem annyira egynemű természetűek, és töltésezeik sem függők annyira egymástól, hogy ilyenén kölcsönösséget feltételeznének.

E' birtokviszonyokat, és a' természet által a' Tiszavölgyben képezett egyes vizszerkezeteket, valamint a' különböző földterek kölcsönös érdekeit és előnyeit szem előtt tartván az egész Tiszavölgyet e' következő 8 vizszerkezetre osztottam; mellyeknek összefüggését, határait és alkatát itt közelebbé adandom elé. —

1-ször Ugocsai vizszerkezet.

Ezen szerkezet, melly a' Tisza jobb partján a' szőlősi hegytől Váriig, 's innen a' Borzsa balpartján fölfelé a' salánki határban már létező töltésig; a' balparton pedig Verőczétől, a' Batár folyóig Tisza-Becsnel terjed, nem csak a' folyó és földterület sajátága által nagyon különbözik a' lejjebb fekvő lapályos vidéktől, hanem a' természettől is egyfelől a' hegyesebb vidék, más felől a' bele szakadó Borzsa és Batár vizek, 's a' mellettük emelendő töltések által világos határok közzé szorítva levén, egy független egészet képez.

Ezen szabott határok által e' szerkezetbe Bereg megyének azon része, melly Ujlaktól a' Borzsaig terjed, t. i. annak ártére is bele esik, 's minthogy a' Borzsa és Tiszához tartozó ártért czélszerűen elkülönözni nem lehet, mivel sok helyeken a' lapályok mind két folyó árjai által elöntetnek: czélszerűnek láttam a' töltést a' Borzsa mellett annyira fölfelé húzni, hogy ez által a' mondott két folyó közt elterülő egész ártér megmentessék. —

Valamennyi e' vizszerkezetben teendő töltésezési munkálatokból kitűnik: hogy ezen munkálatok összes költségei 250,689 frt 2 kra mennek, az összes ezen költségek fedezéséhez járuló ártér pedig 56021 holdat tészén, a' honnan minden holdra 4 frt 28 $\frac{1}{2}$ kr. esik.

2-szor Szathmári vizszerkezet.

Ezen szerkezet a' Tisza bal oldalán T. Becsnél a' Batár folyó melletti magasabb parttól, a' Szamos beömléséhez közel Namény mellett a' Tiszáig nyúló magos földhátig terjed, és ennél fogva ismét egy független osztályt képez, mellyre nézve még az is sajátos, hogy a' Tur, Szamos és Kraszna folyók által hasítottak, mellyek szabályozása csupán ezen vizszerkezet érdekében fekszik.

Ezen vizszerkezetben létező ártér kiszámításából 's a' teendő munkákról általános költségvetésből kitűnik, hogy az összes ártér 84,524 holdat, az összes költség pedig 453,184 for. 49 krt tészén, miszerint minden holdra 5 fr. 21 $\frac{7}{10}$ kr. esik.

3-szor Beregi vizszerkezet.

Ezen szerkezet kezdődik egy felől a' Borzsa folyónál, hol az Ugocsaihoz csatlakozik, más felől a' naményi magos partnál, hol a' szathmárral határos, és végződik részint a' Zsurk melletti emelkedettebb földhátaknál, részint a' Tisza főkanyarulatának legfelsőbb csúcsánál, melly ponthoz Csap helysége mellett a' Latorcza folyó legközelebb esik, magába foglalván a' mind két partoni ártért, melly a' Latorcza mentében csaknem Munkácsig terjed, és mellybe a' Szernye Mocsár is bele esik.

Az e' szerkezetben létező ártér kiszámítása, 's a' teendő munkálatok költségvetéséből kitűnik: hogy az összes ártér ezen vizszerkezetben 280,760 holdat teszén, az összes munkaköltség pedig 663,479 frt 42 kra megyen, és hogy tehát egy hold 2 for. 21 $\frac{4}{8}$ krral fog terheltetni.

4-szer Zempléni vizszerkezet.

E' szerkezet szinte kezdetét veszi ugyan azokon a' pontokon a' mellyeken a' beregi végződött t. i. Zsurk és Csap helységeknél, 's egyfelől a' Latorcza és Bodrog folyók közt előntetni szokott

földterület csaknem egész részét, más felől a' Nyiregyházáig terjedő árterületet foglalván magába Tokajnál végződik, hol részint a' tokaji hegység részint a' rakamazi töltés által az alább fekvő vidéktől egészen el van különözve.

Az e' szerkezetben létező ártér kiszámítása és a' teendő töltésezési munkálatok költségvetéséből kitünik: hogy az öszves ártér ezen vizszerkezetben 293,719 $\frac{1}{2}$ holdat tészen, az öszves munka költség pedig 877,620 fr. 44 krra megyen, miből következik, hogy minden hold 2 fr. 59 $\frac{1}{4}$ krral fog terheltetni.

5-ször Zabolcsi vizszerkezet.

Mind a' teendő munkákra nézve mellyek legnevezetesbje a' 4000 ölnyi hosszú Dob-Szederkényi átvágás, mind az ártér terjedtségét tekintve, melly egyfelől az egész Takta közt foglalja magában, más felől a' Hortobágy és Berettyó vidékeig terjed, ezen szerkezet egy a' nevezetesebbek közül az egész Tisza mentében, melly ez által még tetemesen emeltetnék, ha Paleocapa ur javaslata, a' Bodrogot a' Tiszától elküionözni és Tokajtól a' Taktaközön keresztül egyenesen a' Dadai kanyarulatba vezetni, létesitetnék, vagy ha maga a' Tisza ezen az úton vezetettnek; miről azonban jelenleg, czélszerűsége és kivihetősége még bővebb helyszíni vizsgálatok és mérésektől függvén, sem javaslat nem készítettett, sem pedig annak költségei számításba nem vétethettek.

Ezen vizszerkezet felső határpontja a' rakamazi töltés, hol a' zempléni szerkezet végződött; alul pedig zárják azt, balfelől az eörvényi magas a' Tiszáig nyúló partok, jobbról az Eger vize, melly a' valki emeltebb földterülettől egyenesen Fürednél a' Tiszába vezetendő és rendes töltések közzé szoritandó leszen. A' kiszámításból, ugy szinte a' költségvetésből kitünik, hogy az öszves ártér e' vizszerkezetben tészen 470,418 holdat, az öszves átvágási és töltésezési költségek pedig 1,616,690 fr. 4 krra emelkednek, és hogy tehát minden hold 3 fr. 26 $\frac{2}{10}$ krral fog terheltetni.

6-szor Hevesi vizszerkezet.

E' szerkezet jobb felől az Eger folyónál, hol a' fölfelé nyúló töltés a' dombosabb földhelyzetekhez köttetik, bal felől az eörvényi magasabb partokon kezdődik, és Csongrádnál, hol részint a' Tiszáig elnyúló emeltebb földterületek, részint a' csaknem füg-

gőleg bele szakadó Körös folyó által természetes határok közzé szorítva van, végződik.

A' kiszámítás és költségvetés szerint az ezen vizszerkezetben létező ártér 299,716 holdra, a' teendő munkák öszves költsége pedig 2,000,007 f. 24 kra megyen, miből következik, hogy ezen öszveg földözéséhez minden hold megmentendő földnek 6 fr. $40\frac{3}{10}$ krral kell járulnia. Egyébiránt még megjegyzendő, hogy a' főlebb kitett ártérben azon terület is ben foglaltatik, melly némileg a' Mirhógát által védve van; mert minthogy nemcsak a' Tisza mentében, hanem a' Hortobágy és Berettyó tájékán is több földterületek találatnak, mellyek illy töltések által némileg biztosítva vannak, 's mellyek mind a' mellett a' Tisza szabályozási munkálatok költségeit viselendő ártérbe foglaltatvák: igazságosnak véltem ezen határokat is, mellyek a' mondott gát által védetnek, számításba venni.

Ugy szinte az is tekintetre méltó, hogy Paleocapa ur által szerkezetileg megállapított 15 átvágásból, e' szerkezetben 8 vagy helyesebben, mivel köztük 2 kettős van, 10 létezik, mellyek öszves költségei 315,275 fr. 5 krra mennek.

7-szer Csongrádi vizszerkezet.

E' szerkezetnek a' természet nem kevésbbé szembeszőkő határokat vona egy felől a' Körös és Maros folyók, más felől a' Csongrád és Szegednél emelkedő magasabb 's a' Tiszapartjáig terjedő földhátak által, minélfogva ez szintén olly magán álló osztályzatot képez mint az előrebocsátott szerkezetek. A' teendő munka, a' két átvágáson kívül, mellyek részint a' csongrádi kanyarulatnak megszüntetése, részint a' Körös torkolatának megigazitása céljából eszközlendő, csupán töltésekből áll, mellyek azonban főkép azért okoznak némileg tetemesebb költségeket, úgy hogy ebben és az előbbi szerkezetben minden hold valamivel erősebben van megterhelve mint az első 5 szerkezetben, mivel e' vonalban t. i. Füredtől Szegedig a' töltés magossága a' legnagyobb víz fölött 5 lábba van határozva, 's annálfogva legmagasbbak az egész Tisza hosszában.

Az e' szerkezetben már önálló töltésekből, némelly darabokat haszonnal lehet az új töltésvonalba illeszteni 's azokon a' szükséges kiigazításokat megtétetvén megtartani. Illy darabok vannak

A' mindszenti töltésből körülbelül	5040 öl
Az Al-Győ és Tápé közti vonalban	5700 —
Az ugynevezett Sártói töltés hoszban	1240 —
A' Csanád megyei töltés vonalban	3780 —
A' Makó helység körül fenálló töltésben	2530 —

's így összesen . 18290 öl.

A' kiszámítás ésköltségvetés szerint az ezen vizszerkezetben létező ártér 153,310 holdat tészén, az öszves munka költség pedig 1,115,725 for. 59 kr-ra megyen, a' honnan következik, hogy minden holdnak ezen szabályozási munkához 7 fr. 16²/₃ kr-ral kell járulnia.

8-szor Bácsi vizszerkezet.

Ezen vizszerkezet, csupán a' Tisza jobb partját Szegedtől a' csurugi ugynevezett botonyi magos partig foglalja magában, mivel a' tekintetes központi választmány határozata szerint ezen ártér és munkaköltség kiszámítás sem Csongrád megyére sem a' Csajkások örvidékére ki nem terjesztendő.

Az építendő töltések ezen vidék sajátságánál fogva, miután több helyeken emelkedettebb földhátak a' Tisza partjáig húzódnak, úgyszólván hét osztályra szakadván folytonosan csak annyiban vitethetnek, hogy az említett dombok egymással összekötetnek.

Ezenkívül még megjegyzendő, miszerint a' sz. péteri tanyáktól Mártonyosig létező töltésből körülbelül 1260 öl, 3 köb-öl pótlással használandó léssen.

A' kiszámításból és költségvetésből kitünik, hogy az egész ártér e' vizszerkezetben csak 32,751 holdat tészén, az öszves töltésezési munkának költsége pedig 448,656 fr. 22 kr-ra megyen föl, a' honnan a' minden hold által viselendő pénzbeli teher 13 fr. 42 kr-ra febrúg.

Ha mind a' 8 vizszerkezetben kimutatott ártér 's szinte ugy a' munkaköltségek is öszveadatnak; kitünik: hogy a' Tisza szabályozási munkálatok által megmentendő földterület 1,671,220 holdat tészén, és az ennek megmentésére szükséges pénzöszveg 7,426,054 forint és 6 kr-ra megyen. Mire nézve azonban megjegyzendő, hogy a' munkabér, a' regie, kárpótlási és kisajátítási költségek olly bőven számítvák, hogy ezen öszvegből, kivált ha az

időjárás és egyéb körülmények csak némileg lennének kedvezőbbek, mint a' múlt évben, egy nevezetes rész meg fog kiméltetni. —

./. alatt.

Sommás kimutatása az egyes vizszerkezetekben található összes ártérnek annak megmentési összes és holdankénti költségének.

Vizszerkezet neve.	Összes ártér hold		összes költség		1 holdra esik	
			for.	kr.	fr.	kr.
1. Ugocsi vizszerkezet	56,021	—	250,689	2	4	28 ¹ / ₂
2. Szathmári vizszerk.	84,524	—	453,184	49	5	21 ⁷ / ₁₀
3. Beregi vizszerkezet	280,760	—	663,479	42	2	21 ⁴ / ₅
4. Zempléni vizszerk.	293,719	1/2	877,620	44	2	59 ¹ / ₄
5. Szabolcsi vizszerkezet	470,418	—	1,616,690	4	3	26 ² / ₁₀
6. Hevesi vizszerkezet	299,716	—	2,000,007	24	6	40 ³ / ₁₀
7. Csongrádi vizszerk.	153,310	—	1,115,725	59	7	16 ² / ₁₀
8. Bácsí vizszerkezet	32,751	—	448,656	22	13	42
Összesen	1,671,219	1/2	7,426,054	6	—	—

Megjegyzendő ehez, hogy a' fenebbi öszvegben csak a' Tisza folyóra kiszámított árterület foglaltatik, sőt ebből is a' Torontál és Csajkás kerület hiányzik; a' mellékfolyók pedig épen külön vannak választva, 's itt be nem számítva.

Keczkés Károly,
ideigl. főmérnök.

G.

Számadás.

A' tiszavölgyi társulat pénztárának állása.

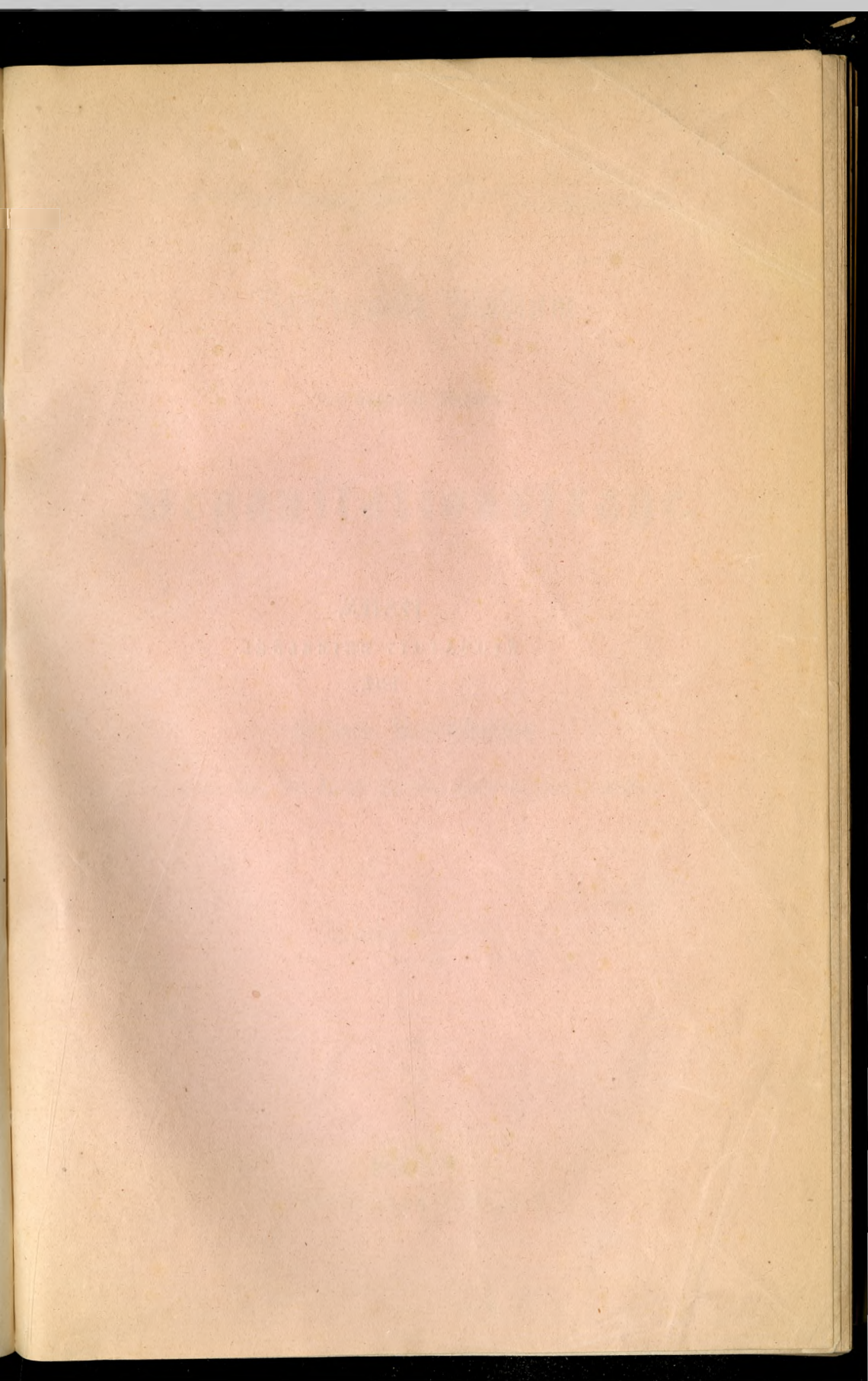
	Bevétel		Kiadás	
	for.	kr.	for.	kr.
I. A' központ rendelkezése alá esett eddig:				
a) Ö Felsége által a' só fölemelt árából rendelt, 's bevett .	100,000	—		
b) Ö Felsége által a' kincstárból ajánlott 's átvett .	50,000	—		
c) A' m. k. udv. kamara által viz-szabályozásra előlegezett 's az Ondova-Tapolyi vidéknek kiadott .	15,000	—		
d) A' magy. kereskelmi bankból az időnkint letett pénzekért nyert kamat .	876	33 ² / ₄		
Összesen .	165,876	33 ² / ₄		
II. Báró Rottschild, Sina, Arn. Eskeles házaktól a' társulat részére nyert hitel mint kölcsön pénztár áll . 400,000 f. — Ezen nyert hitelből az egyes társulatoknak 5 ⁰ / ₁₀₀ kamatra kövelkező összegek jegyeztettek fel:				
Ondova - Tapoly vidékének .	40,000	f. —		
Felső Szabolcsnak	30,000	f. —		
Oldal	70,000	f. —		

	Bevétel		Kiadás	
	for.	kr.	for.	kr.
Átvitel	70,000 f. —			
Bodrogköznek	50,000 f. —			
Hegyaljának	4,000 f. —			
Tiszadobnak	200,000 f. —			
Tiszafüredi köz- birtokosságnak	2,500 f. —			
Szentes városának	7,271 f. 12 k.			
H. M. Vásárhelyi uradalomnak	20,000 f. —			
Szeged városának	40,000 f. —			
Összesen	393,771 f. 12 k.			
<p>Az év vége felé járván szinte gyanítani lehetett, hogy ezen egész összeget a' vidékek fel nem dolgozhatják, nem akarta tehát a' központ őket a' kamatok hasztalan fizetésével terhelni, 's időnkint a' mindig készen levő pénzből annyit adott ki, mennyire épen szükség volt, és így történt, hogy a' vidékek a' fent előadott ajánlott összevből következő összegeket vettek fel valósággal a' nagygyűlésig:</p>				
Oldova-Tapoly vi- déke	50,000 f. —			
Felső-Szabolcs	20,000 f. —			
Bodrogköz	30,000 f. —			
Hegyalja	4,000 f. —			
Tiszadob	75,000 f. —			
Tiszafüredi közbir- tokosság	2,500 f. —			
Szentes városa	7,271 f. 12 k.			
H. M. Vásárhelyi u- radalom	20,000 f. —			
Szeged városa	40,000 f. —			
Összesen	248,771 f. 12 k.			
<p>Ezen kiadásra a' központi pénztár a' rendelkezése alá eső 165,876 f. 33²/₄ krból adott</p>				
Oldal	165,876	33 ² / ₄	96,771	12

	Bevétel		Kiadás	
	for.	kr.	for.	kr.
Átvitel	165,876	33 ³ / ₄	96,771	12
A' kölcsönből pedig felvett a' bécsi házaktól	152,000	—	152,000	—
'S a' társulatoknak ki is adta pr. A' kiadást a' bevételből levonva a' központi pénztár maradványa . 69,105 fr. 21 ² / ₄ kr.				
E' pénztári maradványból költött a' központi választmány:				
a) Igazgatói költségekre u. m.				
Központi igazgatónak 8 hónapi fizetése . . . . . 1600 f.				
Igazgatói segéd . . . . . 192 f.			1,792	—
b) Mérnöki osztály költségeire u. m.				
Főmérnök, segédmérnök fizetésére, vidéki mérnököknek adott fizetések és költségeikre			5,614	51 ³ / ₄
c) Jutalmakra, u. m.				
A' társulati volt titoknoknak . . . . . 1200 f.				
Külföldi mérnök jutalma 's utiköltségeire . . . . . 2950 f.			4,150	—
d) Napi díjakra 's előfogatokra összesen			720	—
e) A' munkákhoz kellő szerszámokra előlegezett			31,604	2 ¹ / ₄
f) Irodai szerekre 's pénztári ládákra			224	25 ¹ / ₄
g) Könyv és könyvnyomdára			185	31
h) Vegyes költségekre			1,811	41
Tehát összesen 46,102 f. 29 ² / ₄ k.				
Összesen	317,876	33³/₄	294,873	41²/₄
Levonva a' kiadást, a' bevételből marad a' központi pénztárban	23,002	52	—	—
Ezek szerint a' központi pénztár állása következő:				
Van kész pénz	23,002	52		

	Bevétel		Kiadás	
	for.	kr.	for.	kr.
Átvitel	23,002	52		
A' kölcsön pénztárba kiadott	96,771	12		
Szerszámokra előlegezett	31,604	$\frac{2}{4}$		
Központi pénztár állása	151,378	$4\frac{2}{4}$		

DE BALLAGI GEZA

PESTEN,
NYOMATOTT BEIMELNÉL.
1847.

